

ΕΞΩΧΩΡΙΕΣ Ή ΥΠΕΡΑΚΤΙΕΣ Ή **ΥΠΕΡΟΡΙΕΣ ΕΤΑΙΡΙΕΣ**

(Με την επιμέλεια της Αν. καθηγήτριας του Εμπορικού Δικαίου του Πανεπιστημίου του Πειραιά κ. Αριστέας Σινανιώτη)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εξωχώριες εταιρίες

Έδρα εξωχώριας εταιρίας

Έδρα εταιρίας

Το πρόβλημα του ορισμού της έδρας στην Ελλάδα

Φορολογικοί παράδεισοι

Έννοια φορολογικού παραδείσου

Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των φορολογικών παραδείσων

Το καθεστώς του απόλυτου τραπεζικού απορρήτου

Η παράνομη εκμετάλλευση του ευνοϊκού καθεστώτος

Ειδικότερα πλεονεκτήματα των υπεράκτιων εταιριών

Το ενδιαφέρον της διεθνούς κοινότητας για τη λήψη μέτρων

Συμπεράσματα

Το καθεστώς των εξωχωρίων εταιριών στην

Ελλάδα και στην Κύπρο

Ελλάς

Εισαγωγή

Μορφές εξωχωρίων επιχειρήσεων

A: Εμποροβιομηχανικές επιχειρήσεις

B: Ναυτιλιακές επιχειρήσεις

Γ: Πιστωτικές μονάδες

Δ: Τεχνικές επιχειρήσεις

Προϋποθέσεις νόμιμης εγκατάστασης και λειτουργίας στην Ελλάδα

A: Εμποροβιομηχανικές επιχειρήσεις

B: Ναυτιλιακές επιχειρήσεις

Γ: Πιστωτικές μονάδες

Δ: Τεχνικές επιχειρήσεις

Παρεχόμενες απαλλαγές και διευκολύνσεις

A: Εμποροβιομηχανικές επιχειρήσεις

B: Ναυτιλιακές επιχειρήσεις

Γ: Πιστωτικές μονάδες

Δ: Τεχνικές επιχειρήσεις
Συμπεράσματα

Κύπρος

Εισαγωγή

Προϋποθέσεις νόμιμης εγκατάστασης και λειτουργίας στην Κύπρο

Παρεχόμενες απαλλαγές και διευκολύνσεις

Οικονομικά οφέλη της Κύπρου από τη λειτουργία των υπεράκτιων εταιριών

Το κυπριακό τραπεζικό σύστημα για τις υπεράκτιες εταιρίες

Συμπερασματικά

Επίλογος

Βιβλιογραφία

Αν κάτι χαρακτηρίζει έντονα την οικονομία ως επιστήμη, αυτό είναι οι γρήγοροι ρυθμοί της. Τόσο η ταχύτητα κατά τη διενέργεια των οικονομικών πράξεων, όσο, όμως, και η ταχεία εξέλιξη των οικονομικών φαινομένων. Το πνεύμα αυτό φαίνεται να επαληθεύτηκε και από τον θεσμό των εξωχωρίων επιχειρήσεων.

Μία εταιρία (είτε νομική είτε οικονομική) χαρακτηρίζεται ως υπεράκτια (ή εξωχώρια ή υπερόρια) όταν αυτή είναι αλλοδαπή και ιδρύεται σε χώρα που ισχύει ευνοϊκό φορολογικό καθεστώς (φορολογικός παράδεισος) και ελέγχεται από την χώρα αυτή. Δηλαδή, με τη θέσπιση του νομοθετήματος των υπερακτίων εταιριών, οι επιχειρήσεις αποφεύγουν τους φόρους (ενώ ταυτοχρόνως απολαμβάνουν κι άλλα οικονομικά και νομικά προνόμια), ενώ στα κράτη που τις φιλοξενούν εισρέουν τεράστια ξένα κεφάλαια.

Αν και σχετικά πρόσφατη επινόηση (πρωτοεμφανίζεται κατά τη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου πολέμου για την προστασία κεφαλαίων και αργότερα για την ελεύθερη διακίνησή τους με στόχο πάντα τη δημιουργία πλούτου διαμέσω διεθνών επενδύσεων), γνωρίζει σήμερα τεράστια ανάπτυξη: υπολογίζεται ότι περίπου το 50% των κεφαλαίων που διακινούνται παγκοσμίως περνά από φορολογικά καταφύγια, όπου εδρεύουν εταιρίες off-shore. Ακόμη, εταιρίες σχετικές με τη νηολόγηση εμπορικών πλοίων, υπολογίζεται πως έχουν ετήσιο κύκλο εργασιών που ξεπερνά τα 1.5 δις δολάρια. Παράλληλα, σε περιοχές που εφάρμοσαν το νομικό καθεστώς των υπεράκτιων εταιριών παρατηρείται τεράστια οικονομική άνθιση (Στα νησιά Κεϋμάν, με 29000 κατοίκους, εδρεύουν 26000 επιχειρήσεις, στο Guernsey και στο Jersey εγγράφονται ετησίως 2000 και 3000 νέες υπεράκτιες εταιρίες ετησίως).

Κάθε ανθρώπινη επινόηση, όμως, έχει και τις αρνητικές συνέπειές της και από τον κανόνα αυτό ήταν αδύνατο να ξεφύγει και η λειτουργία των υπεράκτιων εταιριών. Είναι γνωστή πληθώρα περιπτώσεων επιχειρήσεων, που

εκμεταλλεύτηκαν ή προσπάθησαν να εκμεταλλευτούν το προνομιακό νομικό καθεστώς με παράνομα τρόπο.

Είναι συνδεδεμένη, πλέον στις μέρες μας, (πιθανόν, όμως, λανθασμένα) η ύπαρξη υπερόριων εταιριών με το παγκόσμιο οργανωμένο οικονομικό έγκλημα.

Σκοπός, λοιπόν, της παρούσας μελέτης είναι η ψύχραιμη εξέταση, από όλες τις οπτικές γωνίες, του θέματος των υπερακτίων (off-shore) εταιριών και εξαγωγή συμπερασμάτων για την επικινδυνότητα και τη χρησιμότητά τους και κατ' επέκταση για την ανάγκη η μη υπάρξέως τους.

ΕΔΡΑ ΕΞΩΧΩΡΙΑΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ

ΕΔΡΑ ΕΤΑΙΡΙΑΣ

Ένα από τα σημαντικότερα ζητήματα που καλείται να αντιμετωπίσει η νομοθεσία κάθε κράτους σε σχέση με το φαινόμενο των υπερακτίων εταιριών είναι αυτό του προσδιορισμού της έδρας της επιχείρησης. Αν και ο ορισμός αυτός διαφέρει από κράτος σε κράτος, ο ευρύτερα διαδεδομένος είναι ότι ως έδρα εννοείται ο τόπος όπου πράγματι ασκείται η διοίκηση του νομικού προσώπου. Ο καθορισμός της έδρας είναι αυτός ο οποίος καθορίζει και την εθνικότητα του νομικού προσώπου. Διάφορα είναι τα κριτήρια για τον προσδιορισμό της έδρας. Μερικά απ' αυτά είναι ο πραγματικός τόπος εγκατάστασης της διοίκησης της επιχείρησης, ο τόπος αποστολής των γενικών εντολών προς τα όργανα της εταιρίας, το κέντρο των αποφάσεων της διοίκησης και ο τόπος κατεύθυνσης της δραστηριότητας του, καθώς και ο τόπος κατάρτισης πάσης φύσεως δικαιοπραξιών για λογαριασμό του ή άλλων πράξεων και ενεργειών για την επίτευξη του σκοπού του. Στην πραγματικότητα ο προσδιορισμός της πραγματικής έδρας σε κάθε υπό κρίση περίπτωση είναι θέμα πραγματικό και εξαρτάται από την ιδιαιτερότητα κάθε περίπτωσης. Είναι επίσης σημαντικό να τονιστεί ότι η πραγματική έδρα ναυτιλιακής υπερόριας εταιρίας βρίσκεται στον τόπο κατοικίας του μοναδικού διευθυντή της, ή στον τόπο των γραφείων της εταιρίας ή τέλος στον τόπο όπου πράγματι διεξάγεται η διαχείριση των πλοίων.

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΟΥ ΟΡΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΕΔΡΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Το ίδιο πρόβλημα καλούνται να αντιμετωπίσουν και οι αρμόδιες Ελληνικές νομοθετικές αρχές. Δύο είναι οι περιπτώσεις που πρέπει να αντιμετωπιστούν από τη σκοπιά του ελληνικού δικαίου: η πραγματική έδρα της υπεράκτιας εταιρίας βρίσκεται στην Ελλάδα ή η πραγματική έδρα της υπεράκτιας εταιρίας βρίσκεται σε αλλοδαπό κράτος.

Κατά τη διατύπωση της ΑΚ10 από το νομοθέτη δε διευκρινίστηκε η έννοια της έδρας και συγκεκριμένα αν επρόκειτο περί της πραγματικής ή της καταστατικής. Το θετικό μας δίκαιο διαμορφώθηκε προοδευτικά από την νομολογία και την επιστήμη. Έτσι σε πρώτο χρόνο υιοθετήθηκε ως κανόνας η πραγματική έδρα και σε δεύτερο χρόνο, ως εξαίρεση, η καταστατική έδρα είτε λόγω νομοθετικής παρέμβασης, είτε λόγω θέσεως σε ισχύ διεθνών συνθηκών.

Η πραγματική έδρα συγκροτείται στον τόπο που εδρεύει η διοίκηση του νομικού προσώπου. Ως έδρα διοικήσεως νοείται ο τόπος στον οποίο η ιστάμενοι στην κορυφή του νομικού προσώπου κατά τον οργανισμό του, εξαπολύουν τις εντολές που πραγματώνουν τον επιδιωκόμενο σκοπό του. Συνεπώς η πραγματική έδρα είναι ο εκάστοτε βαρύνων τόπος για το νομικό πρόσωπο στον οποίο λαμβάνονται οι σοβαρότερες αποφάσεις για την υπόστασή του.

Εξαιρέσεις στον παραπάνω κανόνα αποτελούν κάποιες διμερείς διεθνείς συμβάσεις όπως: η διμερής Συνθήκη φιλίας, εμπορίου και ναυτιλίας μεταξύ Ελλάδος και ΗΠΑ της 3^{ης} Αυγούστου 1951, η διμερής Σύμβαση νομικής συνεργασίας μεταξύ της Ελληνικής και Κυπριακής Δημοκρατίας σε θέματα αστικού, οικογενειακού, εμπορικού και ποινικού δικαίου και η διμερής Συνθήκη εμπορίου Ελλάδας και Νορβηγίας.

Ιδιαίτερα σημαντικός είναι ο ορισμός την υπεράκτιας (ή εξωχώριας ή υπερόριας) εταιρίας αφού αυτός καθορίζει ποιά εταιρία μπορεί να απολαμβάνει τα προνόμια του καθεστώτος των off-shore εταιριών. Υπεράκτια εταιρία ή αλλιώς εταιρία διεθνών επιχειρήσεων (κατά την ορολογία που υιοθέτησε πρόσφατως η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου) χαρακτηρίζεται αλλοδαπή εταιρία ή γενικά αλλοδαπό νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου, ανεξαρτήτως νομικού τύπου, που ιδρύεται σε χώρα ή δικαιοδοσία, στην οποία ισχύει ευνοϊκό φορολογικό καθεστώς, διευθύνεται και ελέγχεται από τη χώρα αυτή (δηλαδή διατηρεί τυπική ή και ουσιαστική έδρα στη χώρα ιδρύσεως, αλλά είναι προορισμένη για να δραστηριοποιείται και να χρηματοδοτείται αποκλειστικά από πηγές εκτός της χώρας ιδρύσεως, να έχει δηλαδή αποκλειστικά υπερόρια δράση και αποκλειστικώς αλλοδαπή χρηματοδότηση.

ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΙ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΙ

ΕΝΝΟΙΑ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΥ

Δεν υπάρχει ενιαίος και πλήρης ορισμός για το τι είναι φορολογικός παράδεισος. Η σχετική εγκυκλοπαίδεια ορίζει ότι «φορολογικοί παράδεισοι» είναι οι τόποι εκείνοι όπου δεν υπάρχει καμία φορολογική επιβάρυνση ούτε για τους ημεδαπούς, ούτε για τους αλλοδαπούς ή εκεί που μόνο τα αλλοδαπά φυσικά και νομικά πρόσωπα απολαμβάνουν πλήρους φορολογικής απαλλαγής ή αυτά έχουν πολύ μικρή φορολογική επιβάρυνση για τα κέρδη τους που πραγματοποιούν στο εξωτερικό ή εκεί όπου ισχύουν ειδικά φορολογικά προνόμια για πορισμένους επιχειρηματίες και συγκεκριμένες συναλλαγές (Tax Heavens encyclopedia, Butterworth's).

Με βάση το φορολογικό κριτήριο η ίδια αυτή πηγή χωρίζει τους φορολογικούς παραδείσους σε δύο κύριες κατηγορίες. Κύριοι ή σημαντικοί (principal) και οριακοί (marginal). Στην πρώτη κατηγορία ανήκουν χώρες όπως: Bahamas, Barbados, Bermuda, British Virgin Islands, Cayman Islands, Costa Rica, Panama, Hong Kong, Liberia, Liechtenstein, Luxemburg, Switzerland, Netherlands, Cyprus, Isle of Man, Jersey, ενώ στη δεύτερη κατηγορία χώρες όπως: Andorra, Malta, Israel, Ireland, Monaco.

Είναι σημαντικό να διευκρινιστεί ότι δεν είναι εξωχώριες ή υπεράκτιες όλες οι τράπεζες που λειτουργούν σε ένα φορολογικό παράδεισο, αλλά ούτε όλοι οι φορολογικοί παράδεισοι εξειδικεύονται ή ασχολούνται με εξωχώριες τραπεζικές εργασίες, όπως π.χ. είναι η περίπτωση του Liechtenstein, του Luxemburg και της Liberia. Από την άλλη πλευρά τέτοιες εργασίες υπάρχουν σε χώρες που δε θεωρούνται φορολογικοί παράδεισοι όπως π.χ. είναι το Μπαχρέιν, η Σιγκαπούρη, η Μπανκόγκ, η Ν.Κορέα κ.α.

Κοινός παρονομαστής όλων αυτών των τραπεζικών επιχειρήσεων, δηλαδή τόσο των εξωχώριων τραπεζών, όσο και των άλλων τραπεζών είναι ότι λειτουργούν υπό καθεστώς απόλυτου έως πολύ αυστηρού τραπεζικού απορρήτου, ιδιαίτερα σε ότι αφορά τους πελάτες τους που δεν είναι κάτοικοι των εν λόγω φορολογικών παραδείσων ή υπεράκτιων χρηματοπιστωτικών κέντρων.

Είναι απαραίτητο, επίσης, να διευκρινιστεί ποιες είναι οι χώρες που υιοθέτησαν ειδικά φορολογικά καθεστάτα στην προσπάθεια τους να προσελκύσουν άμεσες επενδύσεις του ξένου κεφαλαίου και ποιες είναι οι χώρες που παρέχουν αφειδώς φορολογικά κίνητρα και άλλες διευκολύνσεις για να προσελκύσουν αδιακρίτως αλλοδαπούς μη κατοίκους.

ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΠΑΡΑΔΕΙΣΩΝ¹

Τα κύρια χαρακτηριστικά γνωρίσματα των πολύ γνωστών και επιτυχημένο εξωχώριων ή υπεράκτιων χρηματοοικονομικών κέντρων είναι η εξασφάλιση απόλυτης εχεμύθειας στις συναλλαγές, η επικράτηση συνθηκών πολιτικής σταθερότητας και ασφάλειας, η σύγχρονη εμπορική νομοθεσία, τα φορολογικά πλεονεκτήματα, το χαμηλό λειτουργικό κόστος, η διαθεσιμότητα εξειδικευμένων συμβούλων στα χρηματοπιστωτικά και εταιρικά θέματα, καλές επικοινωνίες και άλλα².

ΤΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΟΥ ΑΠΟΛΥΤΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΑΠΟΡΡΗΤΟΥ

Στα εξωχώρια ή υπεράκτια κέντρα και στους φορολογικούς παραδείσους, το νομικό καθεστώς του απόλυτου τραπεζικού και φορολογικού απορρήτου αποτελεί κανόνα. Ισχύει πρώτα απ' όλα η απαγόρευση της αποκαλύψεως όλων των στοιχείων των τραπεζικών λογαριασμών: ονόματα δικαιούχων των λογαριασμών αυτών, ονόματα των τρίτων προσώπων που ωφελούνται από τις σχετικές συναλλαγές, οι διευθύνσεις, υπόλοιπα και κίνηση των λογαριασμών, κλπ.

1: Πολύ συχνά στη βιβλιογραφία αντί του όρου «φορολογικός παράδεισος», χρησιμοποιούνται οι όροι «φορολογική άσση», «φορολογικό λιμάνι», «φορολογικό καταφύγιο», ακόμη και «κράτος πειρατής».

2: Π.χ. για το Jersey αναφέρεται ότι άρχισε να δημιουργείται ως διεθνές χρηματοοικονομικό κέντρο από το 1960. Αρχικά εφαρμόστηκε πολιτική δημιουργίας θεσμικής υποδομής με την ψήφιση νέων νόμων στους τομείς του τραπεζικού, εταιρικού και οικονομικού δίκαιο, ενώ πρόσφατα το νησί αυτό απέκτησε και νομοθεσία για το ζέπλυμα χρημάτων. Σήμερα υπάρχουν σε αυτό 77 τράπεζες με καταθέσεις 77 δισεκατομμύρια στερλίνες, καθώς επίσης και 200 εταιρείες θεματοφυλακής (trust companies) με ενεργητικό 50 δισεκατομμυρίων στερλίνες.

Η παραβίαση της απαγορεύσεως αυτής συνιστά ποινικό αδίκημα στα περισσότερα υπεράκτια χρηματοπιστωτικά κέντρα και στους φορολογικούς παραδείσους. Αξίζει να σημειωθεί σχετικά και στις δύο περιπτώσεις χωρών ότι ισχύουν αρκετές παραλλαγές του τραπεζικού απορρήτου ως προς την αποκάλυψη των πραγματικών δικαιούχων των λογαριασμών.

Αρκετές χώρες καθιέρωσαν καθεστώς απόλυτης μυστικότητας προς όφελος των πραγματικών δικαιούχων (beneficial owners) το οποίο επιτυγχάνεται με την έκδοση, κατά κανόνα, ανωνύμων μετοχών που κρατούνται από πληρεξούσιους (nominees) ή θεματοφύλακες (trustees) που είναι δικηγόροι. Το μόνο που απαιτείται καμιά φορά είναι να αναφέρονται οι αλλαγές στα διευθυντικά στελέχη που διαχειρίζονται αυτούς τους λογαριασμούς. Ομοίως, οι απαιτήσεις της ντόπιας νομοθεσίας για τον έλεγχο των λογαριασμών των υπεράκτιων επιχειρήσεων μπορεί να είναι πολύ χαλαρές οι ανύπαρκτες, ενώ για τους μη κατοίκους δεν ισχύουν έλεγχοι ούτε στο εξωτερικό συνάλλαγμα. Ορισμένες από τις ίδιες αυτές χώρες παρέχουν πρόσθετες διευκολύνσεις μέσω των ελευθέρων ζωνών (free zones), όπου οι ξένοι εισαγωγείς δεν καταβάλλουν δασμούς. Συνήθως μέσα σε αυτές τις ελεύθερες ζώνες λειτουργούν πρακτορεία τραπεζών που δεν υπόκεινται στους κανόνες εποπτείας, και ελέγχου που ισχύουν για τις εμπορικές τράπεζες που τα εγκαθιστούν. Τέλος, είναι αδύνατο να εξακριβωθεί ποιος είναι ο ιδιοκτήτης ή πραγματικός δικαιούχος των πολλαπλών αυτών διευκολύνσεων και ποιος έχει κάποια πρόσβαση στην χρήση των μυστικών λογαριασμών κλπ.

Η ΠΑΡΑΝΟΜΗ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ ΤΟΥ ΕΥΝΟΪΚΟΥ ΚΑΘΕΣΤΩΤΟΣ

Είναι γεγονός ότι κατά τη δεκαετία του 1980 και μέχρι σήμερα παρατηρείται το φαινόμενο πολλών χωρών που προσπαθούν να γίνουν και πιο

ελκυστικές προκειμένου να δεχτούν κεφάλαια που φεύγουν από άλλες χώρες για λόγους φοροδιαφυγής.

Πράγματι, τεράστιοι όγκοι κεφαλαίων κινούνται προς τους φορολογικούς παραδείσους, χωρίς να δηλώνονται στις εθνικές φορολογικές αρχές. Κατά μεγάλο μέρος αυτό το μαύρο χρήμα μεταφέρεται με την μεσολάβηση τραπεζών και χρηματοπιστωτικών οργανισμών στις χώρες εκροής για να επενδυθεί κατάλληλα, εκεί όπου ισχύει απόλυτο τραπεζικό και φορολογικό απόρρητο. Αρκετές φορές τα κεφάλαια αυτά μεταμφιεζόμενα ανάλογα με την περίπτωση, φαίνεται ότι περνούν από κάποιο φορολογικό παράδεισο, αλλά στην πραγματικότητα δεν γίνεται καμία μεταφορά, δεδομένου ότι χρησιμοποιείται το κόλπο των «εταιρειών μαϊμούδων» που ανήκουν στους ίδιους ενδιαφερόμενους και με τις οποίες ανοίγονται οι λογαριασμοί στις εξωχώριες τράπεζες.

Ένα συνηθισμένο παράδειγμα, είναι η περίπτωση χιλιάδων εξωχωρίων εταιρειών που τηρούν λογαριασμούς σε ελβετικές τράπεζες. Οι τραπεζικοί αυτοί λογαριασμοί ανοίγονται στο όνομα π.χ. μίας εταιρεία περιορισμένης ευθύνης με έδρα τον Παναμά. Μπορεί να είναι και κάποιο ίδρυμα με έδρα το Λίχτενσταϊν ή μπορεί να είναι τα γνωστά trusts με γραφεία στα νησιά της Μάγχης.

Όπως ήδη σημειώθηκε, όλα τα υπεράκτια χρηματοπιστωτικά κέντρα και ιδιαίτερα οι αμιγείς φορολογικοί παράδεισοι προσελκύουν τα κεφάλαια που έρχονται τόσο από τις παράνομες δραστηριότητες του οργανωμένου εγκλήματος όσο και από την μεγάλη φοροδιαφυγή, προσφέροντας ουσιαστικά φορολογικά κίνητρα και απόλυτη μυστικότητα και ασφάλεια. Πολλές από τις χώρες αποδοχής αυτών των κεφαλαίων δεν έχουν άλλους οικονομικούς και δημοσιονομικούς πόρους γι' αυτό άρπαξαν την ευκαιρία όταν αντελήφθησαν τον ρόλο που μπορούσαν να παίξουν στις διεθνείς μεταφορές κεφαλαίου. Κατ' αυτό τον τρόπο ολόκληρο το σύστημα των κινήτρων και διευκολύνσεων στους φορολογικούς παραδείσους πήρε τέτοια μορφή και περιεχόμενο ώστε να διευκολύνεται το οργανωμένο έγκλημα να διακινεί άνετα και να ξεπλύνει το βρώμικο χρήμα.

Συγκεκριμένα, η διευκόλυνση αυτή αφορά τη διάπραξη των εξής ποινικών παραβάσεων:

- Διακίνηση ναρκωτικών, πορνεία γυναικών και παιδιών, λαθρεμπόριο όπλων και άλλων πραγμάτων, μεταφορά λαθρομεταναστών από τρίτες χώρες, μεταφορά τοξικών αποβλήτων και απαγορευμένων χημικών ουσιών και άλλα.
- Απάτες, δόλιες χρεοκοπίες, υπεξαιρέσεις και γενικώς οικονομικά εγκλήματα, που είναι γνωστά και ως «εγκλήματα λευκού κολάρου»
- Απαγωγές και εκβιάσεις καθώς και οι πρόσοδοι από τις δραστηριότητες του οργανωμένου εγκλήματος
- Διαφθορά πολιτικών και δημοσίων υπαλλήλων.

Με άλλη διατύπωση, όπια χώρα εφαρμόζει την αρχή του απόλυτου τραπεζικού και φορολογικού απορρήτου με την έννοια ότι αυτό δεν αίρεται ούτε και προς το συμφέρον της κοινωνίας και της ποινικής δικαιοσύνης, μεταβάλλεται

αναπόφευκτα σε άσυλο όχι απλώς φοροφυγάδων, αλλά και ανθρώπων που διαπράττουν κατά επάγγελμα τα παραπάνω σοβαρά εγκλήματα.

Έτσι παραμένουν ατιμώρητοι αυτοί που υπηρετούν το οργανωμένο έγκλημα το ποιος αποκτά μεγαλύτερη ισχύ και οικονομική δύναμη από τα νομιμοποιούμενα κεφάλαια που επενδύονται και ανακυκλώνονται συνεχώς.

ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΕΞΩΧΩΡΙΩΝ ΕΤΑΙΡΙΩΝ

Τα υπεράκτια κέντρα όμως προσφέρουν και πληθώρα άλλων πλεονεκτημάτων στις εξωχώριες εταιρείες. Σύμφωνα με τα στοιχεία και τις εκθέσεις ορισμένων οργάνων όπως είναι η Interpol και το FAFT υπάρχουν πολλά ειδικά πλεονεκτήματα τα οποία απολαμβάνουν οι εταιρείες που λειτουργούν κάτω από το καθεστώς των εξωχώριων επιχειρήσεων τα οποία πολλές φορές τις βοηθούν και τις διευκολύνουν στους παράνομους οικονομικούς σκοπούς τους.

Σε ότι αφορά το τραπεζικό και φορολογικό απόρρητο όπως ισχύει σε αυτές τις ανεξάρτητες χώρες και κτήσεις παρέχονται στους ξένους επενδυτές πολυάριθμες διευκολύνσεις οι οποίες τίποτε δεν αποκλείουν να αξιοποιούνται από το οργανωμένο έγκλημα. Τα κίνητρα ή οι ευκολίες αυτών εγγυώνται σε όλους ανεξαιρέτως το ακαταδίωκτο έναντι των ξένων αυτών, καθώς επίσης την πλήρη αποφυγή οποιασδήποτε ευθύνης αναφορικά με τις δραστηριότητες των εξωχώριων εταιρειών. Ουσιαστικά ισχύει καθεστώς αχαλίνωτης ελευθερίας παροχής τραπεζικών, χρηματοοικονομικών, επενδυτικών και άλλων συναλλαγών. Τα πλεονεκτήματα αυτά μπορούν να ταξινομηθούν, αφενός στην κατηγορία των κανόνων που αφορούν τις εταιρείες και τις εμπορικές τους δραστηριότητες και αφετέρου στην κατηγορία που έχουν σχέση με τα ποινικά αδικήματα και την αμοιβαία βοήθεια. Από την άποψη αυτή για να θεωρηθεί μία από τις εξεταζόμενες χώρες ως άσυλο εγκληματιών, θα πρέπει να συνεξετάσει όχι μόνο την ύπαρξη ή ανυπαρξία δικαίων αλλά και την ύπαρξη αρμοδίων αρχών, μηχανισμών και πολιτικής βούλησης για την επιβολή του κράτους δικαίου.

Ακόμη, διαπιστώνεται ότι στις χώρες αυτές οι κύριοι τομείς που χαρακτηρίζονται από έλλειψη θεσμικών και άλλων ρυθμίσεων είναι ο τραπεζικός, ο εμπορικός και ο τομέας του εταιρικού δικαίου. Ιδιαίτερα οι ελλείψεις ρυθμίσεων παρατηρούνται σε θέματα όπως:

1. Τις συνθήκες που διέπουν το σχηματισμό των εταιριών. Κατ' αρχήν ο κανόνας είναι η απαίτηση πληρωμής ενός μικρού ποσού για τη σύσταση μίας εξωχώριας εταιρίας. Ακόμα και αν ο εξωχώριος νόμος απαιτεί την μεταφορά κάποιου αξιόλογου ποσού ως μετοχικό κεφάλαιο της υπό ίδρυση

εταιρίας, κανένας έλεγχος δεν υπάρχει ότi το κεφάλαιο αυτό θα χρησιμεύσει για το κεφάλαιο αυτό.

2. Δεν υπάρχουν προβλέψεις που να παρέχουν την δυνατότητα στους πιστωτές και στους μετόχους να προσφύγουν στα δικαστήρια για να ικανοποιήσουν τις απαιτήσεις τους έναντι των διευθυντών εξωχώριων εταιριών.
3. Απουσιάζουν τα όποια εγγέγνα της δημοσιότητας και δεν τηρούνται δημόσια μητρώα, όπως πχ. είναι τα Μητρώα Ανωνύμων Εταιριών ή έστω των επιμελητηρίων όπου καταχωρούνται τα ονόματα του Δ.Σ. και των εν ενεργεία διευθυντών. Οι άνθρωποι που πραγματικά διευθύνουν αυτές τις επιχειρήσεις προτιμούν για τους παραπάνω λόγους, να παραμείνουν άγνωστοι και οι μόνοι γνωστοί είναι οι τοπικοί δικηγόροι και άλλοι ντόπιοι επαγγελματίες, των οποίων το έργο περιορίζεται στην πληρωμή των μικρών εισφορών στις τοπικές αρχές, αν υπάρχουν και αυτές, και να επικοινωνούν με τις αρχές αυτές για τοπικά θέματα.
4. Δεν υπάρχει από τον νόμο καμία υποχρέωση των εξωχώριων εταιριών να ετοιμάζουν ισολογισμούς ή άλλους ετήσιους και περιοδικούς ή έκτακτους λογαριασμούς και δηλώσεις προς τις διοικητικές, εποπτικές και φορολογικές αρχές.
5. Δεν ισχύει η υποχρέωση του ελέγχου και της επαληθεύσεως των λογαριασμών και της εγκρίσεως των ισολογισμών από ορκωτούς ή άλλους ελεγκτές.
6. Απουσιάζουν οι κανόνες Τραπεζικής και Χρηματιστηριακής εποπτείας, ούτε υπάρχει καμία πρόβλεψη στην νομοθεσία για τον έλεγχο, για παράδειγμα, της διαδικασίας αυξήσεως του κεφαλαίου των εταιριών για δημόσια εγγραφή.

Παράλληλα πιστοποιείται η απουσία ή η αδυναμία και ανεπάρκεια των διατάξεων που αφορούν στην απονομή της ποινικής δικαιοσύνης και την αμοιβαία συνδρομή σε ποινικά θέματα με τις αρμόδιες αρχές άλλων κρατών. Συγκεκριμένα, δεν υπάρχουν κανόνες σχετικά με την ποινική ευθύνη των διευθυντών των εταιριών για παραβάσεις του εμπορικού δικαίου, με την ποινικοποίηση πράξεων ξεπλύματος βρόμικου χρήματος ακόμη και όταν τα συναφή εγκλήματα διαπράττονται σε ξένη χώρα με την τιμωρία των υπευθύνων λόγω συμμετοχής τους στο οργανωμένο έγκλημα, με την τιμωρία για κατάχρηση εμπιστευτικών πληροφοριών (Insider Trading), την τιμωρία για κλοπή και μεγάλη φοροδιαφυγή, την τιμωρία λόγω διαφθορά των ξένων δημοσίων λειτουργών, την κατάσχεση και δήμευση των προσόδων από εισοδηματικές πράξεις ακόμα και αν αυτές λαμβάνουν χώρα σε ξένο έδαφος (ισχύει δηλαδή το ακατάσχετο των καταθέσεων στα χέρια της τράπεζας).

Σε όλα αυτά έρχεται να προστεθεί η απουσία ή η ανεπάρκεια διατάξεων ποινικής δικονομίας. Π.χ. δεν υπάρχουνε ρυθμίσεις για την παραπομπή σε δίκη κατηγορημένων με βάση τις ενδείξεις και τα στοιχεία της δικογραφία, ούτε υπάρχουν προβλέψεις που να επιτρέπουν τις δικαστικές αρχές να αποκτήσουν πχ. πληροφορίες με την άρση του τραπεζικού απορρήτου ή να λάβουν προσωρινά μέτρα ή να κατάσχουν έγγραφα και περιουσιακά στοιχεία για εγκλήματα διαπραχθέντα στο εξωτερικό.

Επίσης, δεν ισχύουν οι διατάξεις για την παροχή δικαστικής συνδρομής στις ξένες δικαστικές αρχές σχετικά με τις οικονομικές δραστηριότητες τρίτων προσώπων ή ως προς την πληροφόρηση εθνικών ποινικών αρχών για την παροχή πληροφοριών στις ξένες αρμόδιες αρχές για την απόδειξη εγκλημάτων διαπραχθέντων στο εξωτερικό.

Τέλος, η διεθνής κοινότητα είναι ανήμπορη να ελέγξει τα εγκλήματα που διαπράττονται μέσω εξωχώριων ή υπεράκτιων εταιριών.

ΤΟ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΓΙΑ ΤΗ ΛΗΨΗ ΜΕΤΡΩΝ

Είναι γεγονός ότι οι κυβερνήσεις των χωρών που έχουν πολλά οικονομικά οφέλη έστω και από την προσωρινή εισροή κεφαλαίων από ολόκληρο τον κόσμο, πιέζεται από την διεθνή κοινότητα να αποδεχθούν λύσεις που έρχονται σε κατακόρυφη αντίθεση με τα δικά τους συμφέροντα. Σημαντικό ρόλο για το σκοπό αυτό παίζει η ομάδα κρούσεως του Financial Action Task Force που περιλαμβάνει τις Η.Π.Α., το Ηνωμένο Βασίλειο, τη Γαλλία, τη Γερμανία, την Ιαπωνία, την Αυστραλία, τον Καναδά, όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Ο.Ο.Σ.Α., την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, τον Ο.Η.Ε. και τους σημαντικότερους άλλους διεθνής οργανισμούς. Πρόσθετα, υπάρχουν και οι κανόνες συμπεριφοράς που για την καταπολέμηση του ξεπλύματος προτάθηκαν από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο τον Νοέμβριο του 1990 (Σύμβαση του Στρασβούργου) καθώς και οι συστάσεις του Ο.Ο.Σ.Α. κατά της πολιτικής διαφθοράς που εκδόθηκαν τον Απρίλιο του 1994. Αρκετά από τα εξωχώρια κέντρα και τους φορολογικούς παραδείσους έδειξαν ειλικρινή διάθεση να αλλάξουν και να βελτιώσουν το προτασόμενο και ανεπαρκές θεσμικό πλαίσιο ρυθμιστικών κανόνων στους τομείς του εταιρικού, τραπεζικού και ποινικού δικαίου.

Τα τελευταία χρόνια οι σχετικές προσπάθειες των διεθνών εμπειρογνομώνων του FATF άρχισαν να αποδίδουν καρπούς. Κατ' αρχήν, δημιουργήθηκε η ομάδα εποπτείας για τα εξωχώρια ή υπεράκτια κέντρα, το Off-shore Group of Banking Supervisors (OGBS), που υιοθέτησε τις 40 Συστάσεις του FATF και περιλαμβάνει εξωχώρια κέντρα-μέλη σαν τα ακόλουθα: Κύπρος, Μάλτα, Μαυρίκιος, Μπαχάμες, Σιγκαπούρη, Μπαχρέιν, Jersey, Barbados κ.α. Ακόμη και ο Παναμάς φροντίζει να συμπεριληφθεί στα εξωχώρια αυτά χρηματοπιστωτικά κέντρα, τα οποία έχουν δηλώσει ότι θα συμμορφωθούν με τη Σύμβαση της Βιέννης για τα ναρκωτικά και τις ψυχοτρόπες ουσίες, καθώς και με τις 40 Συστάσεις των διεθνών εμπειρογνομώνων του Financial Action Task Force. Τα κριτήρια για την αποδοχή και άλλων τέτοιων κέντρων στην παραπάνω ομάδα εποπτείας είναι αρκετά αυστηρά.

Επιπροσθέτως, το FATF έχει καταρτίσει σχετικό πρόγραμμα δράσεως και μελετά τη λήψη αρκετών άλλων μέτρων για την επίτευξη διαφάνειας και κάποιας πειθαρχίας στην δραστηριότητα πολλών άλλων φορολογικών παραδείσων ή υπεράκτιων κέντρων. Μεταξύ αυτών είναι το Ισραήλ, το Μονακό, η Ανδόρα, η Λιβερία, το Λίχτενσταϊν, η Σεούλ, η Σρι Λάνκα και άλλα.

Πρέπει όμως να σημειωθεί ότι η προσπάθεια αυτή προσαρμογής αποφέρει συνήθως πενιχρά αποτελέσματα. Πρώτα από όλα παρατηρείται ότι οι όποιες νομοθετικές μεταβολές και κανονιστικές ρυθμίσεις από την πλευρά των εξωχώριων κέντρων και φορολογικών παραδείσων είναι άχρηστες έναντι των υπεράκτιων εταιριών, οι οποίες δραστηριοποιούνται έξω από κάποιο υπεράκτιο κέντρο ή φορολογικό παράδεισο. Είναι γνωστό στο διεθνή επιχειρηματικό και νομικό κόσμο ότι, για παράδειγμα, οι εταιρίες περιορισμένης ευθύνης του Παναμά, δεν ενεργούν τις οικονομικές τους δραστηριότητες στον Παναμά. Το ίδιο συμβαίνει αντίστοιχα και στην περίπτωση των ιδρυμάτων του Λίχτενσταϊν ή των καταπιστευμάτων (trusts) των νησιών της Μάγχης ή των ποικιλώνυμων εξωχώριων ναυτιλιακών, εμποροβιομηχανικών, τραπεζικών και άλλων εταιριών της Ευρώπης, της Αμερικής, της Ασίας και της Αφρικής.

Είναι γεγονός ότι όλες αυτές οι εξωχώριες επιχειρήσεις αναπτύσσουν επιχειρηματική ή άλλη δραστηριότητα έξω από τα σύνορα των χωρών όπου έχουν την έδρα τους. Κατά συνέπεια οι παραπάνω επιχειρούμενες θεσμικές μεταβολές δεν είναι δυνατό να έχουν κάποιο ουσιαστικό αποτέλεσμα, αφού οι αρχές των εξωχώριων κέντρων και φορολογικών παραδείσων δεν έχουν καμία επικοινωνία, ούτε είναι αποδέκτες πληροφοριών και αναφορών σχετικά με τις δραστηριότητες που αναπτύσσονται έξω από τα φυσικά και δικαιοδοτικά όρια τους από τις εξωχώριες εταιρίες.

Κατά συνέπεια είναι πλέον αποδεκτό (αν όχι αποδεδειγμένο) ότι τα εξωχώρια οικονομικά κέντρα και οι φορολογικοί παράδεισοι χρησιμοποιούνται όχι μόνο από νόμιμες επιχειρήσεις που δημιουργούνται εκεί από τον έξω κόσμο για την επιδίωξη νόμιμων επιχειρηματικών σκοπών αλλά αξιοποιούνται στο έπακρο και από τις πολυεθνικές επιχειρήσεις του οργανωμένου οικονομικού εγκλήματος. Είναι διαπιστωμένο ότι τα δίκτυα αυτά της παρανομίας χρησιμοποιούν κατά προτίμηση και για τους προαναφερόμενους λόγους τα υπεράκτια κέντρα και τους φορολογικούς παραδείσους, είτε για την διάπραξη εγκλημάτων πάσης μορφής και κατηγορίας, είτε για την απόκρυψη του προϊόντος αυτών των εγκλημάτων. Αυτό οφείλεται στο απλό ίσως γεγονός ότι οι εξωχώριες εταιρίες έχουν την τυπική έδρα τους (registered office) σε χώρους που δεν είναι σε θέση (αν βέβαια αυτές επιθυμούν κάτι τέτοιο) να ασκήσουν και τον παραμικρό έστω έλεγχο και εποπτεία πάνω στις δραστηριότητες των εξωχώριων εταιριών που έτσι και αλλιώς ενεργούνται έξω από τα όρια τους.

Από τα παραπάνω διεξάγεται το συμπέρασμα πως αν η διεθνής κοινότητα πράγματι επιθυμεί να εφαρμόσει σε διεθνές επίπεδο μία αποτελεσματική πολιτική ελέγχου του οργανωμένου εγκλήματος έχει τις ακόλουθες επιλογές:

Καταρχήν να αναγκάσει τις χαρακτηριζόμενες ως εξωχώριες ή υπεράκτιες χώρες και τους φορολογικούς παραδείσους να προβούν σε ριζική μεταρρύθμιση και αναδιατύπωση του υπάρχοντος θεσμικού πλαισίου που διέπει τη δημιουργία και λειτουργία των εξωχώριων εταιριών με αντικειμενικό σκοπό να εξουδετερώσουν και να παραλύσουν τις δραστηριότητες που ασκούνται από τις εταιρίες αυτές στο εξωτερικό των υπεράκτιων κέντρων. Παράλληλα να απαγόρευση την άσκηση των δραστηριοτήτων αυτών, αφαιρώντας από τις εξωχώριες εταιρίες οποιαδήποτε αναγνώριση και επίφαση νομιμότητας και επιπλέον, υποβάλλοντας όλες αυτές τις εταιρίες σε αυστηρό έλεγχο των κεφαλαίων που διακινούν.

Μία τέτοια στρατηγική συζητείται ήδη στο πλαίσιο των εργασιών της ομάδας κρούσεως των διεθνών εμπειρογνομώνων του FATF και είναι αρκετά πιθανό ότι αργά ή γρήγορα θα ληφθούν ορισμένα αποτελεσματικά μέτρα αντιμετώπισης του σημαντικού διεθνούς προβλήματος των εξωχώριων εταιριών και του φορολογικού παραδείσου.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Χρηματιστήρια, τράπεζες, αμοιβαία κεφάλαια, παραδοσιακοί τρόποι μεταφοράς συναλλάγματος, εταιρίες-βιτρίνες και τεχνικές χρησιμοποιούνται από το διεθνές έγκλημα για το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος ανά τον κόσμο. Μια δραστηριότητα εξίσου παγκοσμιοποιημένη με τις νόμιμες αγορές κεφαλαίου. «Οι επαγγελματίες που ξεπλένουν βρώμικο χρήμα δε διαφέρουν και πολύ από τους επαγγελματίες διαχειριστές κεφαλαίου», τονίζει η έκθεση του αμερικανικού Υπουργείου Εξωτερικών (1997) για το ξέπλυμα χρήματος. Έτσι δημιουργείται διεθνώς μία δραστηριότητα όπου εμπλέκονται σχεδόν όλες οι χώρες του κόσμου και τα ευνόητα τραπεζικά τους συστήματα

Βαποράκια, πρόσφυγες, οικονομικοί μετανάστες, ακόμα και απελευθερωτικά κινήματα (κίνημα των Ταμίλ στην Κεϋλάνη) απελευθερωτικός στρατός του Κοσσόβου, ο γνωστός UCK, και πολλά άλλα, χρησιμοποιούνται ως μεσάζοντες για τη μεταφορά κεφαλαίων. Βασικοί προορισμοί του βρώμικου χρήματος είναι οι χώρες που έχουν αναπτύξει υπεράκτιες επιχειρηματικές δραστηριότητες (νησιά Κεϋμάν, Κύπρος, Μάλτα, Λίχτενσταϊν κ.λ.π.), αλλά και χώρες που για δεκαετίες αποτελούσαν τον επί γης παράδεισο των απανταχού νόμιμων και μη κεφαλαίων.(Ελβετία, Μονακό κ.α.).

Ξέπλυμα χρήματος και παράνομες εγκληματικές δραστηριότητες δεν είναι, βέβαια, κάτι καινούριο, με την παγκοσμιοποίηση, ωστόσο και τον τραπεζικό και κυρίως τον φορολογικό ανταγωνισμό, λύθηκαν ακόμη περισσότερο τα χέρια του διεθνούς οικονομικού εγκλήματος, αφού δεκάδες χώρες διαθέτουν ανεπαρκή

τραπεζική νομοθεσία, ενώ έχουν επιπλέον τις «πόρτες» τους ορθάνοιχτες στην εισροή αγνώστου προελεύσεως κεφαλαίων.

Άλλες πάλι, ίσως προκλητικά, διακηρύσσουν με υπερηφάνεια το χαλαρό ή ανύπαρκτο φορολογικό τους καθεστώς (στοχεύοντας στην προσέλκυση κάθε είδους κεφαλαίων, ακόμη και όσων έχουν αποκτηθεί με αδιαφανή ή καθαρά παράνομο τρόπο).³

Τα ποσά που ξεπλένονται κάθε χρόνο είναι αρκετά δύσκολο να υπολογιστούν. Σύμφωνα με έκθεση της Παγκόσμιας Τράπεζας υπολογίζεται πως τα κεφάλαια που προέρχονται από σοβαρές εγκληματικές ενέργειες (τα οποία κατά κύριο λόγο καταλήγουν σε κάποια φορολογική όαση) αγγίζουν τα 300 με 500 δις δολάρια το χρόνο (χωρίς να υπολογίζονται σε αυτά τα ποσά που αφορούν ενέργειες φοροδιαφυγής). Άλλοι πάλι ανεβάζουν το ποσό στο 1 δις δολάρια, ποσό που αντιστοιχεί στο ΑΕΠ του Καναδά (της έβδομης μεγαλύτερης χώρας στον

3: Ακόμη και στις ΗΠΑ που πρωτοστατούν στον «πόλεμο ενάντια στο παγκόσμιο οικονομικό έγκλημα» διαπιστώθηκε πρόσφατα (το 1999) ότι η ρωσική μαφία διοχέτευε περίπου 10 δις δολάρια, στα οποία περιέχονται ακόμη και κεφάλαια του ΔΝΤ. Αν και η εισροή των κεφαλαίων δεν έγινε μέσω υπεράκτιας εταιρίας, αλλά μέσω του τραπεζικού συστήματος, το ανωτέρω γεγονός καταδεικνύει το μέγεθος και τη δύναμη του φαινομένου, καθώς επίσης και τις παγκόσμιες διαστάσεις, που έχει λάβει σήμερα. κόσμο).

Σύμφωνα, επίσης, με εκτιμήσεις ειδικών, κάθε μήνα ξεπλένεται 1 δις δολάρια από τη ρωσική μαφία διαμέσου της Κύπρου. Τα μεγαλύτερα κέντρα ξεπλύματος θεωρούνται οι φορολογικοί παράδεισοι της Καραϊβικής, όπως τα νησιά Κεϋμάν, τα οποία διαθέτουν σχεδόν μία τράπεζα για κάθε 53 από τους 29000 κατοίκους τους^{4,5}.

4: Έκθεση Κέντρου Στρατηγικών και Διεθνών Σπουδών της Ουάσιγκτον.

5: Με άλλα λόγια, οι τράπεζες των νησιών αυτών διαθέτουν ενεργητικό 400 δις δολάρια, που αν μοιραζόταν ισόποσα στους κατοίκους, θα αναλογούσαν 20 εκατ. δολάρια στον καθένα.

Πηγή:εφημερίδα «Ελευθεροτυπία», από το ειδικό εβδομαδιαίο ένθετο «Αφιέρωμα».

ΤΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΩΝ ΕΞΩΧΩΡΙΩΝ ΕΤΑΙΡΙΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ.

ΕΛΛΑΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Ελλάδα, όντας μέλος της διεθνούς κοινότητας αναγκάστηκε να προσαρμόσει τη νομοθεσία της για να προλάβει τις εξελίξεις στον τομέα των υπεράκτιων εταιριών.

Το θεσμικό της πλαίσιο για τη λειτουργία εξωχώριων επιχειρήσεων βασίζεται στον α.ν. 89/1967 "περί εγκαταστάσεως εν Ελλάδι αλλοδαπών εμποροβιομηχανικών εταιριών", όπως αυτός συμπληρώθηκε και τροποποιήθηκε μεταγενέστερα κυρίως από τους α.ν. 378/1968, ν. 27/1975 και 814/1978. Επίσης, για τις αλλοδαπές τεχνικές επιχειρήσεις ισχύει ανάλογο προνομιακό καθεστώς με βάση τον ν. 4171/61.

ΜΟΡΦΕΣ ΕΞΩΧΩΡΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Η ελληνική νομοθεσία ξεχωρίζει και κάνει ιδιαίτερη αναφορά σε τέσσερις τύπους εταιριών οι οποίες μπορούν να υπαχθούν στο καθεστώς των εξωχώριων επιχειρήσεων και να απολαύσουν τα οικονομικά οφέλη που απορρέουν από αυτό. Συγκεκριμένα ξεχωρίζει τις εμποροβιομηχανικές επιχειρήσεις, τις ναυτιλιακές (που έχουν ιδιαίτερη σημασία για τη χώρα μας), τις πιστωτικές μονάδες και τις τεχνικές εταιρίες.¹

1.Ο ν.δ.2687/1953 "περί επενδύσεως και προστασίας κεφαλαίων εξωτερικού" που αναφέρεται σε λοιπά υποκαταστήματα αλλοδαπών επιχειρήσεων θεωρείται πλέον ξεπερασμένος.

A: ΕΜΠΟΡΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Σύμφωνα με το άρθρο 1 εδ. α' αν 89/67, στο προνομιακό off-shore καθεστώς κατά το ελληνικό δίκαιο μπορεί να υπαχθεί κάθε αλλοδαπή εμποροβιομηχανική εταιρία, ανεξάρτητα από τον τύπο ή τη μορφή που αυτή έχει στον τόπο της νόμιμης εγκατάστασής της. Είναι προφανές λοιπόν, πως στο παραπάνω ευνοϊκό καθεστώς δε μπορούν να υπαχθούν επιχειρήσεις χωρίς νομική προσωπικότητα (όπως για παράδειγμα ατομικές επιχειρήσεις), αφετέρου δε ότι δεν έχει καμία σημασία η μορφή της ενδιαφερόμενης εμποροβιομηχανικής εταιρίας. Όμως ο μεταγενέστερος α.ν. 378/68 με το άρθρο 5 ορίζει ρητά ότι ως εταιρία εννοείται οποιουδήποτε νομικού τύπου επιχείρηση, συμπεριλαμβανομένης και της ατομικής. Η προσθήκη αυτή διευκολύνει σημαντικά την υπαγωγή στο προνομιακό off-shore καθεστώς όσο το δυνατόν μεγαλύτερου φάσματος επιχειρήσεων προερχομένων και συστημένων με βάση διαφορετικά νομικά καθεστώτα.

B: ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στην ελληνική νομοθεσία για τις εξωχώριες επιχειρήσεις όσον αφορά τον κλάδο της ναυτιλίας, εξαιτίας του ιδιαίτερα σημαντικού ρόλου που αυτός κατέχει για την ελληνική οικονομία. Σύμφωνα λοιπόν, με τον α.ν. 378/68 και το άρθρο 25 παρ. 1 ν. 27/75,(το οποίο εν συνεχεία τροποποιήθηκε από το άρθρο 28/ ν. 814/78)ευνοική μεταχείριση υπό το καθεστώς off-shore εταιριών απολαμβάνουν όχι μόνο αλλοδαπές ναυτιλιακές επιχειρήσεις, αλλά και μερικές ημεδαπές. Συνεπώς, γραφεία ή υποκαταστήματα αλλοδαπών(ή και όσων ελληνικών το επιθυμούν)επιχειρήσεων που ως αποκλειστική τους ασχολία έχουν τη διαχείριση, εκμετάλλευση, ναύλωση, ασφάλιση, διακανονισμό αβαριών, μεσιτεία αγοραπωλησιών ή ναυπηγήσεων ή ναυλώσεων ή ασφαλίσεων πλοίων υπό ελληνική ή ξένη σημαία άνω των χιλίων κόρων χωρητικότητας μπορούν να εγκατασταθούν στη χώρα μας, απολαμβάνοντας όλα τα προνόμια του α.ν.89/67. Εξαίρεση αποτελούν οι επιχειρήσεις που ασχολούνται με επιβατικά ατμοπλοϊκά πλοία, καθώς επίσης και με σκάφη αναψυχής.

Γ:ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ²

Ο α.ν.89/67 περιλαμβάνει στο περιεχόμενο του διατάξεις και για τη λειτουργία πιστωτικών μονάδων υπό ευνοικό φορολογικό καθεστώς. Συγκεκριμένα, προβλέπει πώς αυτές διατηρούν το δικαίωμα να συναλλάσσονται αποκλειστικά με φυσικά ή νομικά πρόσωπα ανεξαρτήτως μεν εθνικότητας, πλην όμως μονίμους κατοίκους εξωτερικού, με ελληνικές ή αλλοδαπές τράπεζες που λειτουργούν νόμιμα στην Ελλάδα, με εξωχώριες εγκατεστημένες στην Ελλάδα και ναυτιλιακές επιχειρήσεις, που τα πλοία τους εκτελούν πλόες εκτός χωρικών υδάτων, ενώ τα κέρδη τους είναι υποχρεωτικά εκχωρητέα στην Τράπεζα Ελλάδος.

2:Στην έννοια των αλλοδαπών πιστωτικών μονάδων ή οργανισμών υπάγονται όχι μόνο τα πιστωτικά, και τα χρηματοδοτικά ιδρύματα κατά την έννοια του άρθρου 2 ν. 2076/92.

Οι χρηματοπιστωτικές πράξεις που οι παραπάνω μονάδες δικαιούνται να διενεργούν είναι η αποδοχή καταθέσεων σε συνάλλαγμα, η έκδοση και διαπραγμάτευση ιδίων χρεογράφων επίσης σε συνάλλαγμα ύψους και στις δύο περιπτώσεις άνω των 100000\$ ή του ισόποσου σε άλλο ξένο νόμισμα. Επιπλέον τους συνάλλαγμα για τη χρηματοδότηση δραστηριοτήτων εκτός του ελληνικού χώρου. δίνεται η δυνατότητα χορήγησης δανείων ή συμμετοχής σε δάνεια σε ακόμη, τους επιτρέπεται να προβούν σε επενδύσεις και διαπραγματεύσεις χρεογράφων σε συνάλλαγμα, εφόσον το προϊόν της αρχικής έκδοσης των χρεογράφων αυτών χρησιμοποιήθηκε για τη χρηματοδότης δραστηριοτήτων εκτός Ελλάδας. Παράλληλα με τα παραπάνω, οι εξωχώριες πιστωτικές μονάδες διατηρούν την ικανότητα συναλλαγής με το ελληνικό δημόσιο και την Τράπεζα της Ελλάδος, καθώς την έκδοση εγγυητικών επιστολών ή το άνοιγμα ανεγγύων πιστώσεων και τη διακίνηση γενικότερα αξιών για έργα ή συναλλαγές εκτός Ελληνικής επικράτειας.

Δ: ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Στην ελληνική νομοθεσία για τις εξωχώριες επιχειρήσεις υπάρχουν διατάξεις που αναφέρονται και στην περίπτωση των τεχνικών εταιριών. Ειδικά ο το άρθρο 23 παρ.3 ν. 1262/82(που αντικατέστησε το άρθρο 9 ν.4171/61) προβλέπεται ευνοική μεταχείριση αντίστοιχη με αυτή του α.ν.89/67. Μπορούν, όμως να επιλέξουν κατ'ευθείαν το νομικό καθεστώς του α.ν.89/67 ως υπαγόμενες γενικότερα στην έννοια των εμποροβιομηχανικών επιχειρήσεων.

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΝΟΜΙΜΗΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Για τη διαφύλαξη των οικονομικών οφελών της και τη μείωση στο ελάχιστο περιπτώσεων ξεπλύματος χρήματος και άλλων οικονομικών ατασθαλιών, η ελληνική νομοθεσία έχει θέσει ορισμένες προϋποθέσεις, κάτω από τις οποίες κρίνεται νόμιμη η παρουσία και λειτουργία εξωχώριων επιχειρήσεων στη χώρα μας. Οι διατάξεις αυτές είναι που διαφοροποιούν την Ελλάδα από τις χώρες που χαρακτηρίζονται ως φορολογικοί παράδεισοι, καθώς η ελληνική νομοθεσία, όντας αρκετά αυστηρή δεν επιτρέπει μεγάλα περιθώρια κερδών για τις εξωχώριες επιχειρήσεις. Για τις τέσσερις παραπάνω μορφές που εξετάσαμε και στις οποίες αναφέρεται η ελληνική νομοθεσία οι προϋπόθεσης νόμιμης εγκατάστασης και λειτουργίας στην Ελλάδα είναι:

Α: ΕΜΠΟΡΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Βασική προϋπόθεση που ισχύει για κάθε μορφή επιχειρήσεως είναι να έχει νόμιμη έδρα και αντικείμενο δραστηριοτήτων εκτός Ελλάδας³(για αυτό εξάλλου χαρακτηρίζονται εξωχώριες). Έπειτα, η ενδιαφερόμενη επιχείρηση καλείται να υποβάλει αίτηση στην υπηρεσία Κεφαλαίων Εξωτερικού. Στην αίτηση θα πρέπει να αναφέρεται η ιθαγένεια, ο τύπος σύστασής της κατά το δίκαιο της χώρας κύριας λειτουργίας της(όπου δηλαδή έχει την έδρα της), η μορφή με την οποία προτίθεται να λειτουργήσει στην Ελλάδα(δηλαδή ως πρακτορείο, υποκατάστημα ή γραφείο της μητρικής επιχείρησης), καθώς και τα στοιχεία του προσώπου που θα είναι επικεφαλής της εξωχώριας επιχείρησης⁴. Είναι ακόμη υποχρεωτικό η αιτούσα εταιρία να δηλώσει αν είναι διατεθειμένη να καταθέσει ως εχέγγυο για την ομαλή εξωχώρια λειτουργία της τραπεζική εγγύηση υπό τη μορφή εγγυητικής επιστολής από αναγνωρισμένη τράπεζα του εσωτερικού ή εξωτερικού, η οποία θα καταπίπτει υπέρ του ελληνικού δημοσίου σε περίπτωση παραβίασης από μέρους του

προσωπικού της εταιρίας των διατάξεων του νομοθετικού πλαισίου του α.ν.98/67⁵. Το ύψος της ε/ε θα πρέπει να είναι της τάξης των 50000\$ η του ισοτίμου του ποσού αυτού σε δραχμές, ενώ πριν από τυχόν κατάπτωσή της η υπηρεσία κεφαλαίων του ΥΠ.ΕΘ.Ο. είναι υποχρεωμένη να ζητήσει έγγραφη έκθεση της εγχώριας επιχείρησης επί των αιτίων της κατάρπτωσης. Η εν λόγω εταιρία είναι υποχρεωμένη να απαντήσει εντός δέκα ημερών, αλλιώς η αρμόδια υπηρεσία του υπουργείου μπορεί να προχωρήσει στην άμεση κατάρπτωση της ε/ε. η επιχείρηση έχει επίσης το δικαίωμα, αντί της ε/ε να παράσχει προσωπική εγγύησή της υπέρ του προσωπικού της⁶. Στη συνέχεια ο αρμόδιος υπουργός είναι υποχρεωμένος να αποφασίσει αν παραχωρεί ή όχι τη σχετική άδεια εγκατάστασης και λειτουργίας της ενδιαφερόμενης εταιρίας εντός διαστήματος οκτώ ημερών από την υποβολή της παραπάνω αίτησης⁷. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό να τονιστεί ότι οι εξωχώριες στην Ελλάδα επιχειρήσεις είναι υποχρεωμένες να καλύπτουν τα έξοδά τους στην Ελλάδα μέσω της εισαγωγής συναλλάγματος ύψους τουλάχιστον 50000\$(ή το ισόποσο σε άλλο ξένο νόμισμα)ετησίως για άνω των τεσσάρων υπαλλήλων, με επιπλέον υποχρέωση άλλων 12000\$ για κάθε επιπλέον υπάλληλο.

B: ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Αρμόδιοι για την εγκατάσταση στην Ελλάδα εξωχώριων ναυτιλιακών εταιριών είναι οι υπουργοί Εμπορικής Ναυτιλίας και Εθνικής Οικονομίας. Η απόφαση εκδίδεται και πάλι μετά από αίτηση (που περιλαμβάνει ότι και η

3: Άρθρο 1. εδ. α' α.ν. 89/67

4: Άρθρο 1 εδ. γ' α.ν.89/67

5: Άρθρο 1 εδ. δ' α.ν. 89/67

6: Άρθρο 2 παρ. 3 α.ν. 89/67 σε συνδυασμό με το άρθρο 22 παρ. 1 ν. 1262/82

7: Άρθρο 1 εδ. ε' α.ν. 89/67

αντίστοιχη αίτηση για τις εμποροβιομηχανικές επιχειρήσεις) που καλείται να υποβάλει η ενδιαφερόμενη εταιρία. Η τυχόν εγκριτική απόφαση των αρμοδίων υπουργών έχει διάρκεια πέντε χρόνια⁸. Στην περίπτωση αυτή η εξωχώρια επιχείρηση καλείται να καλύπτει μόνη της τα έξοδα λειτουργίας της στην Ελλάδα με την εισαγωγή συναλλάγματος ύψους 50000\$(ή του ισόποσου του) κάθε χρόνο, καθώς επίσης και να παρέχει εγγύηση για την ομαλή λειτουργία της ύψους 5000\$⁹.

Γ: ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ

Αν μια πιστωτική μονάδα επιθυμεί την εξωχώρα εγκατάστασή της στην Ελλάδα, είναι υποχρεωμένη να καταθέσει αίτηση στο Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας το οποίο είναι αρμόδιο για τις εξωχώριες πιστωτικές μονάδες στην Ελλάδα. Η αίτηση θα πρέπει να συνοδεύεται από δήλωση όσον αφορά το ύψος των ιδίων κεφαλαίων του εν λόγω οργανισμού, τη διεθνώς αναγνωρισμένη φερεγγυότητα και εμπειρία του στις διεθνείς χρηματοπιστωτικές συναλλαγές, στοιχεία τα οποία λαμβάνονται ιδιαιτέρως υπόψη κατά την εξέταση της αίτησης από την Τράπεζα της Ελλάδος. Ακόμη, η βεβαίωση των αρμοδίων αλλοδαπών αρχών περί της νόμιμης λειτουργίας του ενδιαφερομένου οργανισμού στην έδρα του καθώς και περί της δυνατότητας διενέργειας από αυτόν πράξεως επί συναλλάγματος, αντίγραφο απόφασης του Δ.Σ. του ενδιαφερόμενου φορέα περί ίδρυσης στην Ελλάδα εξωχώριας πιστωτικής μονάδας για τη διενέργεια χρηματοπιστωτικών εργασιών μαζί με τον ακριβή τόπο εγκατάστασης της υπόψη εξωχώριας μονάδας, αντίγραφο των ισολογισμών του αιτούντα των τριών τελευταίων ετών, καθώς και δήλωση ότι αυτός αναλαμβάνει την υποχρέωση προσκόμισης συμπληρωματικών στοιχείων σχετικά με την οικονομική του θέση, εφόσον τα εν λόγω στοιχεία ζητηθούν ειδικά από την Τράπεζα της Ελλάδος.

Παράλληλα με τα παραπάνω απαιτείται υπεύθυνη δήλωση με την οποία λαμβάνει την υποχρέωση εισαγωγής πριν την έναρξη της λειτουργίας της εξωχώριας μονάδας του στην Ελλάδα συναλλάγματος ύψους 100.000\$ για την αντιμετώπιση δαπανών πρώτης εγκατάστασης, στη συνέχεια δε συναλλάγματος ύψους 100.000\$ ετησίως με εξαίρεση το πρώτο έτος, οπότε το σχετικό ποσό συναλλάγματος θα περιοριστεί ανάλογα με τον πραγματικό χρόνο εξωχώριας λειτουργίας του οργανισμού στη χώρα μας. Επίσης θα πρέπει να δεσμεύεται για την κατάθεση, πριν από την έναρξη λειτουργίας της εξωχώριας μονάδας του, επίσημης βεβαίωσης του αρμόδιου οργάνου του ότι ο υπόψη αλλοδαπός οργανισμός αναλαμβάνει χωρίς όρους όλες τις οικονομικές υποχρεώσεις της εξωχώριας μονάδας του. Ακόμη, δήλωση-δέσμευση αναφορικά με την πραγματική και συνεχή λειτουργία της υπό ίδρυση μονάδας, καθώς και σχετικά με τον καθορισμό επιτοκίων καταθέσεων και δανεισμού, όπως και περί μόνιμης διαμονής στην Ελλάδα του επικεφαλής του εξωχώριου οργανισμού μαζί με τα βασικά του στελέχη, τα ονόματα των οποίων μαζί με κάθε σχετική μεταβολή θα πρέπει να

8:Άρθρο 28 ν. 814/78

9:Άρθρο 28 ν. 814/78

ανακοινώνονται στην Τράπεζα της Ελλάδος.

Τέλος, δήλωση σχετικά με την πιστή απόφαση εκδίδεται και πάλι μετά από αίτηση(που περιλαμβάνει ότι και η εφαρμογή των καθοριζόμενων από την Τράπεζα της Ελλάδος κανόνων λειτουργίας των πιστωτικών μονάδων του α.ν. 89/67.

Δ: ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Όσες τεχνικές επιχειρήσεις επιθυμούν να εγκατασταθούν στην Ελλάδα υπό το καθεστώς των εξωχώριων επιχειρήσεων είναι υποχρεωμένες να υποβάλουν σχετική έγκριση προς το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας, με την απαραίτητη προϋπόθεση ότι το προσωπικό τους αποτελείται κατά τα 4/5 τουλάχιστον του συνόλου του και κατά τα 3/5 τουλάχιστον κατά κατηγορία προσωπικού από Έλληνες. Είναι επίσης αναγκαία η κατάθεση τραπεζικής εγγύησης αναγνωρισμένης τράπεζας του εσωτερικού ή του εξωτερικού ύψους 50000\$.¹⁰ Εφόσον πάντως πρόκειται για υπαγωγή στο ευνοϊκό εξωχώριο καθεστώς ελληνικής τεχνικής επιχείρησης, τότε το ύψος της εν λόγω ε/ε περιορίζεται στο ποσό των 25000\$, μόνον όμως για εργασίες των επιχειρήσεων αυτών που το αντικείμενό τους βρίσκεται εκτός Ελλάδας, έστω κι αν οι εργασίες εκτελούνται ολικά ή μερικά στη χώρα μας μέσω των γραφείων των υπόψη επιχειρήσεων στην Ελλάδα. Τέλος, η ενδιαφερόμενες αλλοδαπές τεχνικές επιχειρήσεις για να υπαχθούν στο ευνοϊκό καθεστώς του νόμου 4171/61 θα πρέπει να εισάγουν ετησίως στην Ελλάδα τουλάχιστον 50.000\$ για προσωπικό μέχρι 4 άτομα, ενώ για κάθε επιπλέον απασχολούμενο άτομο προστίθεται ποσό 12.000\$¹¹

ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΕΣ ΑΠΑΛΛΑΓΕΣ ΚΑΙ ΔΙΕΥΚΟΛΥΝΣΕΙΣ

A: ΕΜΠΟΡΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Κάθε εμποροβιομηχανική επιχείρηση που υπάγεται στο ευνοϊκό καθεστώς των υπερακτίων εταιριών έχει τη δυνατότητα να ζητά τη χορήγηση σε όλο το αλλοδαπό προσωπικό της άδεια εργασίας και παραμονής της για χρονικό διάστημα μέχρι 2 ετών το οποίο μπορεί να παραταθεί για άλλο τόσο χρόνο με δυνατότητα πολλαπλών εισόδων και εξόδων από τη χώρα¹².

Εφ' όσον εξάλλου η υπεράκτια επιχείρηση δηλώνει υπεύθυνα προς τις αρμόδιες ελληνικές αρχές ότι οι αιτούντες αλλοδαποί ανήκουν στο προσωπικό της και εργάζονται αποκλειστικά γι' αυτήν, οι

10: Άρθρο 9 παρ. 1 α'β'ν. 4272/61

11: Άρθρο 9 παρ. 1. γ'ν. 4171/61

12: Άρθρο 2 παρ. 1 α'α.ν. 89/67

ανωτέρω διετείς παρατάσεις ως προς την άδεια εργασίας και παραμονής των εν λόγω αλλοδαπών μπορούν να εκτείνονται χρονικά απεριορίστως¹³. Συγχρόνως στο αλλοδαπό προσωπικό μπορεί να χορηγηθεί πιστοποιητικό φορολογικής ενημερότητας με ισχύ ενός έτους¹⁴. Ακόμη, επιτρέπεται η ατελής εισαγωγή στην χώρα της οικοσκευής των εν λόγω υπαλλήλων κατά τη διάρκεια της εδώ παραμονής τους, αρκεί η εταιρία να προσκομίσει αντίστοιχη βεβαίωση. Τα παραπάνω είδη μάλιστα μπορούν να μεταβιβαστούν σε πρόσωπα που απολαμβάνουν το ίδιο προνόμιο, εκτός αν μεταβιβαστούν σε πρόσωπα που δεν καλύπτονται από τη ίδια ατέλεια, οπότε υπόκεινται στην καταβολή των νομίμων δασμών¹⁵. Επιπλέον από την καταβολή δασμών και λοιπών φορολογικών υποχρεώσεων απαλλάσσονται είδη εισαγόμενα από το εξωτερικό για να χρησιμεύσουν ως εξοπλισμός γραφείων της εξωχώριας επιχείρησης¹⁶.

Η σημαντικότερη όμως ευνοϊκή ρύθμιση είναι αυτή που αναφέρεται στην απαλλαγή από το φόρο εισοδήματος και κάθε άλλη φορολογική επιβάρυνση ως προς τα εισοδήματα που αποκτούν οι εξωχώριες εταιρίες στην Ελλάδα, υπό την προϋπόθεση ότι τα εισοδήματα αυτά, έστω και αν αποκτήθηκαν στην Ελλάδα, προέρχονται από εργασίες που το αντικείμενό τους βρίσκεται εκτός χώρας¹⁷. Συγχρόνως επιτρέπεται η εισαγωγή και η εξαγωγή χωρίς διατυπώσεις δειγμάτων και διαφημιστικού υλικού, χωρίς εμπορική αξία των επιχειρήσεων αυτών, με την προσκόμιση σχετικής βεβαίωσης, εάν αυτή ζητηθεί. Ακόμη επιτρέπεται η υπερωριακή απασχόληση του προσωπικού των εξωχώριων επιχειρήσεων, εφόσον το απαιτούν οι ανάγκες των τελευταίων και υπό τον όρο της καταβολής της νόμιμης πρόσθετης αποζημίωσης κατά την ισχύουσα ελληνική νομοθεσία. Τέλος, δεν έχει εφαρμογή επί των υπερακτίων εταιριών η διάταξη του άρθρου 53α ν.2190/20 για την τήρηση όλων των προβλεπόμενων από τον εμπορικό νόμο βιβλίων ημεδαπών και αλλοδαπών ανωνύμων εταιριών στην ελληνική γλώσσα¹⁸. Είναι άξιο να σημειωθεί επίσης ότι ο υπουργός Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών έχει την ευχέρεια να παράσχει και άλλα προνόμια ή διευκολύνσεις στις εξωχώριως εγκατεστημένες στην Ελλάδα επιχειρήσεις καθώς και να ρυθμίσει γενικότερα τις λεπτομέρειες εφαρμογής του θεσμικού πλαισίου του α.ν.89/67

13: Άρθρο 3 παρ. 1 α.ν. 378/68

14: Άρθρο 2 παρ. 1 β' α.ν. 89/67

15: Άρθρο 2 παρ. 1 ε', εδ β' και παρ. 2 α.ν. 89/67

16: Άρθρο 2 παρ. 1 γ' α.ν. 89/67. Σημειωτέον ότι ως προς τη μεταβίβαση των ειδών αυτών ισχύει ότι και για την οικοσυσκευή των υπαλλήλων των εξωχώριων επιχειρήσεων. Πάντως μετά την είσοδο της Ελλάδας στην Ε.Ε. τείνει να διαμορφωθεί καθεστώς προοδευτικής κατάρτισης των εν λόγω δασμολογικών απαλλαγών για είδη που εισάγονται εξωκοινοτικές τρίτες χώρες.

17: Άρθρο 2 παρ. 1, δ' α.ν. 89/67. Επισημαίνεται, όμως ότι η φοροαπαλλαγή που ίσχυε και για τα αποκτηθέντα στην Ελλάδα εισοδήματα του αλλοδαπού προσωπικού των εν λόγω επιχειρήσεων. Ευνοϊκή φορολογική μεταχείριση πάντως, εκτός των εξωχώριων επιχειρήσεων, απολαμβάνουν και οι αλλοδαπές επιχειρήσεις που βρίσκονται εγκατεστημένες στην Ελλάδα, με τη χώρα δε προσέλευσης των οποίων έχει υπογραφεί σχετική διεθνής σύμβαση.

18: Άρθρο 2 παρ. 1

B: ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Σχετικό με τις απαλλαγές και διευκολύνσεις που παρέχονται στις υπεράκτιες ναυτιλιακές επιχειρήσεις στην Ελλάδα είναι το άρθρο 25 ν. 27/75 το οποίο αντικατέστησε το άρθρο 28 ν. 814/78. Σύμφωνα με αυτό οι παραπάνω εταιρίες απαλλάσσονται από κάθε είδους φορολογική υποχρέωση ως προς το εισόδημα ή τις εργασίες που εκτελούν στην Ελλάδα. Επίσης, χορηγούνται στο αλλοδαπό προσωπικό τα ίδια προνόμια με αυτά των εμποροβιομηχανικών επιχειρήσεων. Παράλληλα οι επιχειρήσεις αυτές έχουν τη δυνατότητα ταχυδρόμησης στο εξωτερικό συστημένων επιστολών χωρίς αυτές να υπόκεινται σε έλεγχο. Τέλος, κάθε διαφορά μεταξύ του ελληνικού δημοσίου και εξωχώριας ναυτιλιακής επιχείρησης περί την ερμηνεία ή την εφαρμογή του αντίστοιχου προνομιακού καθεστώτος υπάγεται αποκλειστικά σε διαιτησία. Όλα τα παραπάνω προνόμια μπορεί να τα απολαύσει και κάθε ημεδαπή ναυτιλιακή επιχείρηση που οι εργασίες ή οι υπηρεσίες της μπορούν να χαρακτηριστούν ως εξωχώριες. Ακόμη αλλοδαπή εταιρία, πλοιοκτήτρια πλοίου με ξένη σημαία, το οποίο αποτελεί αντικείμενο εκμετάλλευσης ή διαχείρισης ημεδαπής ή αλλοδαπής εξωχωρίως εγκατασταθείσας ναυτιλιακής επιχείρησης στην Ελλάδα, απαλλάσσεται από κάθε φορολογική επιβάρυνση για το αντίστοιχο εισόδημα που απέκτησε στο εξωτερικό από την εκμετάλλευση παρόμοιου πλοίου¹⁹.

Γ: ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ

Η ελληνική νομοθεσία δεν προβλέπει ιδιαίτερες απαλλαγές ή διευκολύνσεις για τις υπεράκτιες πιστωτικές μονάδες στη χώρα μας, αλλά παραπέμπει στις γενικές διατάξεις του α.ν. 89/67.

Διευκρινίζει μόνο ότι για όλες τις εργασίες των παραπάνω εταιριών δεν τίθεται κανένας περιορισμός ως προς τη διάρκεια των καταθέσεων ή των εκδιδόμενων χρεογράφων και παρεχομένων πιστώσεων. Όλοι βεβαίως οι λογαριασμοί θα πρέπει να τηρούνται με πλήρη στοιχεία των συναλλασσομένων και όχι μόνο με αριθμητική ένδειξη, όπως συμβαίνει σε ορισμένες άλλες χώρες προκειμένου για εξωχώριες ή μη πιστωτικές μονάδες. Ακόμη προβλέπεται ότι τα επιτόκια των καταθέσεων και των παρεχομένων πιστώσεων από τους εν λόγω υπεράκτιους οργανισμούς καθορίζονται ελεύθερα, ενώ τα πραγματοποιούμενα αντίστοιχα κέρδη επιτρέπεται να εξάγονται κι αυτά ελεύθερα. Εξάλλου, καμία υποχρέωση δε βαραίνει τις υπεράκτιες πιστωτικές μονάδες για αναγκαστικές καταθέσεις ή για οποιασδήποτε άλλης φύσης αναγκαστική τοποθέτηση στην Τράπεζα της Ελλάδος ή αλλού. Η Κεντρική Τράπεζα όμως, διατηρεί το δικαίωμα καθορισμού του ανώτατου συνολικού ύψους των αναλαμβανόμενων από τις εν λόγω μονάδες υποχρεώσεων.

Τέλος, όσον αφορά την άσκηση ελέγχου επί των υπεράκτιων πιστωτικών οργανισμών, ορίζεται ότι αυτοί είναι υποχρεωμένοι να θέτουν στη διάθεση των

19: Άρθρο 29 ν. 814/78, που αντικατέστησε το άρθρο 26, εδ. α'ν. 27/75

αρμοδίων ελεγκτικών οργάνων της Κεντρικής Τράπεζας τα βιβλία τους καθώς και κάθε άλλο στοιχείο που θα τους ζητηθεί σχετικά με τις διενεργούμενες χρηματοπιστωτικές εργασίες. Σε αντιστάθμισμα όμως των προηγούμενων και άλλων γενικότερων διευκολύνσεων προς τις εξωχώριες πιστωτικές μονάδες ορίζεται ότι απαγορεύεται οποιαδήποτε λογιστική ή άλλη οικονομική επικοινωνία μεταξύ των εν λόγω μονάδων και των τυχόν λειτουργούντων στην Ελλάδα υποκαταστημάτων των κοινών αλλοδαπών φορέων τους.

Δ: ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Όσες τεχνικές επιχειρήσεις υπάγονται στο καθεστώς του νόμου 4171/61 απαλλάσσονται από κάθε φορολογική επιβάρυνση για τα εισοδήματά τους που προέρχονται από αντικείμενο εργασιών εκτός Ελλάδος. Επίσης επιτρέπεται η υπερωριακή απασχόληση του προσωπικού τους εφόσον το επιβάλλουν οι ανάγκες τους και υπό τον όρο ότι θα καταβληθεί στο προσωπικό η νόμιμη κατά το ελληνικό δίκαιο αντίστοιχη αποζημίωση. Το ύψος πάντως της υπερωριακής απασχόλησης θα πρέπει να εγκρίνεται ανά εξάμηνο από το Υπουργείο Εργασίας και δε μπορεί να υπερβαίνει το ανώτατο όριο των προβλεπόμενων από τα εν λόγω υπουργείο ωρών υπερωριακής απασχόλησης του προσωπικού του δημοσίου.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η Ελλάς για μια ακόμα φορά φαίνεται να αδυνατεί να προλάβει τις παγκόσμιες οικονομικές εξελίξεις. Ο αποσπασματικός και κατ' επέκταση ελλειμματικός χαρακτήρας του αντίστοιχου θεσμικού πλαισίου καθιστούν τη χώρα μας ανήμπορη να εκμεταλλευτεί το φαινόμενο των εξωχώριων εταιριών. Προϊόν κατά κύριο λόγο του δικτατορικού καθεστώτος με στόχο, μεταξύ άλλων να προσελκύσει κεφάλαια από τη Μέση Ανατολή, δεν φαίνεται να έχει αποτελέσει αντικείμενο συστηματικής επεξεργασίας ούτε από τις μεταδικτατορικές ελληνικές κυβερνήσεις. Συνεπώς μέχρι και σήμερα εφαρμόζονται διαφορετικές διατάξεις, ανάλογα με το αν πρόκειται για εμποροβιομηχανική ή ναυτιλιακή ή πιστωτική ή τεχνική επιχείρησης, πολλές δε φορές να εμπλέκονται οι ανωτέρω ρυθμίσεις μεταξύ τους. Σε όλα τα παραπάνω πρέπει να προσθέσουμε και τις συχνές αλλαγές τις ισχύουσας φορολογικής μας νομοθεσίας τα τελευταία χρόνια, που κατ' ανάγκη άπτονται με τον ένα ή τον άλλο τρόπο των φοροαπαλλαγών των εξωχώριων επιχειρήσεων σε συνδυασμό επιπροσθέτως με τις κοινωνικές υποχρεώσεις της χώρας μας, αντιλαμβάνεται κανείς εύκολα τη συνολική εικόνα που προκύπτει.

Ίσως από φόβο ότι θα κατηγορηθεί η Ελλάδα, για ξέπλυμα βρόμικου χρήματος, οι αρμόδιες αρχές δεν εφάρμοσαν διατάξεις φοροαπαλλαγής και οικονομικών διευκολύνσεων για εξωχώριες εταιρίες χάνοντας την ευκαιρία αποκόμισης τεράστιων επενδυτικών κεφαλαίων, κάτι που θα ωθούσε σημαντικά την οικονομική ανάπτυξη της χώρας μας. Η έλλειψη πρωτοβουλιών και πολιτικής βούλησης στέρησαν από τη χώρα μας την δυνατότητα άμεσης οικονομικής προώθησης που θα την καθιστούσε ανταγωνιστική οικονομία μεταξύ των υπολοίπων κρατών²⁰.

Ακόμα και όσες διατάξεις θεσπίστηκαν για τις εξωχώριες εταιρίες είναι αρκετά αυστηρές γι' αυτές. Συγκεκριμένα για τα εξωχώρια χρηματοπιστωτικά ιδρύματα στη χώρα μας απαγορεύεται η τήρηση μυστικών λογαριασμών σε αντίθεση με αυτά άλλων χωρών. Η Νομισματική Επιτροπή τονίζει ρητά ότι όλοι οι λογαριασμοί των εξωχώριων πιστωτικών μονάδων πρέπει να περιέχουν όλες τις λεπτομέρειες που αφορούν τα συμβαλλόμενα μέρη. Τα βιβλία μπορούν να τηρηθούν τόσο στην αγγλική όσο και στην ελληνική γλώσσα, σε δραχμές και υπόκεινται στον έλεγχο της Τράπεζας της Ελλάδος. Παράλληλα, δεν επιτρέπεται να υπάρχει καμία λογιστική ή χρηματοοικονομική σχέση μεταξύ της εξωχώριας πιστωτικής μονάδας και υποκαταστήματος της ίδιας μητρικής τράπεζας που λειτουργεί στην Ελλάδα. Γίνεται λοιπόν σαφές ότι οι ελληνικές Νομισματικές Αρχές δεν είχαν υπόψη του να δημιουργήσουν χρηματοπιστωτικό κέντρο που να παρέχει τις διευκολύνσεις και τις γνωστές δυνατότητες τις οποίες προσφέρουν σήμερα, εκούσια και ακούσια, στο οργανωμένο έγκλημα οι φορολογικοί παράδεισοι και πολλά από τα υπεράκτια κέντρα της υφηλίου.

Ακριβώς αντίθετη στάση κράτησαν διάφορες άλλες ευρωπαϊκές (και μη) χώρες, οι οποίες φρόντισαν έγκαιρα και εξακολουθούν να φροντίζουν με κάθε τρόπο για τον εκσυγχρονισμό της αντίστοιχης δικής τους νομοθεσίας. Επειδή φυσικά ποτέ δεν είναι αργά σε ανάλογες περιπτώσεις, η ελληνική πολιτεία διαθέτει πάντα την ευχέρεια ενεργοποίησης της προς την ορθή κατεύθυνση, που δεν είναι άλλη από την ενοποίηση και δραστική βελτίωση του θεσμικού πλαισίου για τις εξωχώριες επιχειρήσεις κάθε μορφής στη χώρα μας, σε συνάρτηση και συντονισμό με το γενικότερο εκσυγχρονισμό της ελληνικής νομοθεσίας για την προστασία των ξένων επενδυτών. Με τον τρόπο αυτό ο θεσμός των εξωχωρίων επιχειρήσεων μπορεί να λειτουργήσει σε αρμονικά, από κάθε άποψη, πλαίσια, με στόχο την αποτελεσματική προσέλκυση ξένων κεφαλαίων και την δραστηριοποίηση όσο γίνεται περισσότερων φορέων της χώρας στις διεθνείς συναλλαγές προς τελικό και προφανές βέβαια όφελος της εθνικής μας οικονομίας.

20: Κάτι που ούτως ή άλλως γίνεται σύμφωνα με πρόσφατη έκθεση του Αμερικανικού Υπουργείου Εξωτερικών, όχι από την ύπαρξη και την λειτουργία εξωχώριων εταιριών αλλά μέσω τραπεζικού συστήματος.

ΚΥΠΡΟΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Εντελώς διαφορετική είναι η κατάσταση που έχει διαμορφωθεί στην Κύπρο για το θέμα των εξωχώριων εταιριών συγκρινόμενη με αυτή στην Ελλάδα. Τα διαθέσιμα στοιχεία δείχνουν ότι στην Κύπρο έχουν εγκατασταθεί 20.000 περίπου υπεράκτιες εταιρίες, οι οποίες το 1995 απέδωσαν 150 και πλέον εκατομμύρια λίρες Κύπρου εισπράξεις σε συνάλλαγμα. Ο τομέας αυτός απασχολεί 3.550 αλλοδαπούς και 2.000 Κυπρίους.

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΝΟΜΙΜΗΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

Σύμφωνα με τη διαδικασία που προνοεί ο σχετικός νόμος για εγγραφή υπεράκτιας εταιρίας οι ενδιαφερόμενοι μη κάτοικοι Κύπρου πρέπει να αναθέσουν σε ένα δικηγόρο να υποβάλλει αίτηση στην Κεντρική Τράπεζα με όλα τα απαραίτητα στοιχεία και να ενεργήσει έτσι ώστε η Κεντρική Τράπεζα να λάβει εμπιστευτικές τραπεζικές και άλλες συστάσεις αναφορικά με την οικονομική κατάσταση, αξιοπιστία και υπευθυνότητα των προτεινόμενων μετόχων. Η Κεντρική Τράπεζα φυλάσσει όλες τις πληροφορίες για τις υπεράκτιες εταιρίες και για τους ιδιοκτήτες ως άκρως εμπιστευτικές. Ακόμη οι εταιρίες είναι υπόχρεες να υποβάλλουν κάθε χρόνο ελεγμένους λογαριασμούς στην Κεντρική Τράπεζα της χώρας.

ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΕΣ ΑΠΑΛΛΑΓΕΣ ΚΑΙ ΔΙΕΥΚΟΛΥΝΣΕΙΣ

Οι υπεράκτιες εταιρίες στην Κύπρο απολαμβάνουν σημαντικά φορολογικά, συναλλαγματικά, δασμολογικά και άλλα κίνητρα, ενώ το κυπριακό τραπεζικό σύστημα εξειδικεύεται στην εξυπηρέτηση τέτοιων εταιριών. Τα σημαντικότερα κίνητρα για την προσέλκυση των αλλοδαπών επιχειρήσεων είναι τα εξής:

1. Χαμηλός φορολογικός συντελεστής επί των καθαρών κερδών που ανέρχεται περίπου σε 4,25%. Δε φορολογούνται καθόλου τα καθαρά κέρδη των υπεράκτιων συνεταιρισμών καθώς και των υπεράκτιων παραρτημάτων των ξένων εταιριών που δε διευθύνονται, ούτε ελέγχονται από την Κύπρο. Επίσης, οι αλλοδαποί ιδιοκτήτες των υπεράκτιων επιχειρήσεων και οι υπάλληλοί τους που ζουν και απασχολούνται στην Κύπρο με άδειες παραμονής και εργασίας θεωρούνται ως μη μόνιμοι κάτοικοι Κύπρου για σκοπούς ελέγχου συναλλάγματος. Συνεπώς δικαιούνται να έχουν και να χειρίζονται στοιχεία ενεργητικού και παθητικού σε οποιαδήποτε ξένη χώρα, συμπεριλαμβανομένων και μετατρέψιμων λογαριασμών σε λίρες Κύπρου με επιτόπιες τράπεζες.

2. Οι υπεράκτιες εταιρίες που διατηρούν γραφεία με προσωπικό στην Κύπρο καθώς και οι αλλοδαποί υπάλληλοι τους που ζουν και απασχολούνται στην Κύπρο δικαιούνται να αποκτούν ιδιωτικά αυτοκίνητα, υπηρεσιακό και οικιακό εξοπλισμό, εκτός από έπιπλα, χωρίς την πληρωμή εισαγωγικού δασμού.

3. Παράλληλα με τα παραπάνω υπάρχουν και άλλα πλεονεκτήματα όπως οι 26 συνθήκες για την αποφυγή διπλής φορολογίας, το άρτια καταρτισμένο προσωπικό των δικηγορικών και ελεγκτικών γραφείων, καθώς και η άψογη και επαγγελματική εξυπηρέτηση που προσφέρουν οι τράπεζες.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΟΦΕΛΗ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΑΠΟ ΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΕΞΩΧΩΡΙΩΝ ΕΤΑΙΡΙΩΝ

Πολλά είναι όμως και τα οφέλη που απολαμβάνει η Κύπρος από το θεσμό των υπεράκτιων επιχειρήσεων. Συγκεκριμένα αυτά συνίστανται στα εξής:

- α) Αμοιβές για νομικές, ελεγκτικές, τραπεζικές και άλλες υπηρεσίες.
- β) Εισπράξεις από μισθούς και ημερομίσθια για το εξειδικευμένο και μη προσωπικό.
- γ) Ενοίκια για γραφεία, κατοικίες και αποθήκες.
- δ) Δικαιώματα για τη χρήση τηλεπικοινωνιακών, λιμενικών και άλλων διευκολύνσεων.
- ε) Απαλλαγές από το φόρο εισοδήματος και επαγγέλματος.
- στ) Μεγάλη εισροή ξένου συναλλάγματος και κεφαλαίου από τα κέρδη και τις επενδύσεις των εξωχώριων εταιριών.
- ζ) Αύξηση των επενδύσεων εντός της χώρας, με παράλληλη ανάπτυξη του εμπορίου και της τεχνολογίας.

ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΞΩΧΩΡΙΕΣ ΕΤΑΙΡΙΕΣ

Ιδιαίτερα αξιοσημείωτο είναι το τραπεζικό σύστημα που έχει αναπτυχθεί στην Κύπρο για την εξυπηρέτηση τέτοιων εταιριών. Η εργασία των τραπεζών καλύπτουν ευρύ φάσμα τραπεζικών, ασφαλιστικών, επενδυτικών και κτηματικών υπηρεσιών, οι οποίες παρέχονται στις υπεράκτιες εταιρίες και σε μη μόνιμους κατοίκους Κύπρου. Συγκεκριμένα αυτές είναι:

1. Υπηρεσίες συναλλάγματος όπως π.χ. η αγοραπωλησία ξένων τραπεζογραμματίων ή συναλλάγματος με άμεση ισχύ, παροχή πληροφοριών για συνάλλαγμα και επιτόκια κ.τ.λ.

2. Λογαριασμοί για μη μόνιμους κατοίκους σε κυπριακές λίρες ελεύθερα μετατρέψιμες σε ξένο νόμισμα, καθώς και λογαριασμοί τρεχούμενοι σε ξένο συνάλλαγμα σε οποιοδήποτε ελεύθερα μετατρέψιμο νόμισμα. Επίσης μπορούν να τηρηθούν λογαριασμοί σε πολλαπλά νομίσματα (Δολάριο ΗΠΑ, Στερλίνα, Μάρκο Γερμανίας κ.τ.λ.).

3. Εγγυητικές επιστολές για λογαριασμό των πελατών, εγγυήσεις για συμμετοχή σε διαγωνισμούς για την πιστή εκτέλεση συμβολαίων, για προπληρωμές κ.τ.λ.

Επίσης, παροχή άλλων εμπορικών υπηρεσιών όπως π.χ. το άνοιγμα, η διαβίβαση και βεβαίωση πιστώσεων εισαγωγής, εξαγωγής και η διαπραγματεύση-πληρωμή εγγράφων έναντι πιστώσεων κ.α.

4. Υπηρεσίες ειδικού θεματοφύλακα (trust business) δηλαδή η διαχείριση περιουσιακών στοιχείων για λογαριασμό τρίτων¹.

5. Δάνεια σε ξένο νόμισμα, τόσο βραχυπρόθεσμα όσο και μακροπρόθεσμα, σε όλα τα κύρια συναλλάγματα.

6. Προσωπικές τραπεζικές εργασίες, όπως οι πιστωτικές κάρτες, η έκδοση και αγορά ταξιδιωτικών επιταγών σε διαφορετικά νομίσματα, η διεκπεραίωση διεθνών τραπεζικών εμβασμάτων και η έκδοση τραπεζικών επιταγών σε οποιοδήποτε νόμισμα κ.α.

7. Υπηρεσίες επενδυτικής τραπεζικής, όπως π.χ. είναι η χρηματιστηριακές υπηρεσίες, οι αγοραπωλησίες μετοχών, χαρτοφυλακίου επενδύσεων και η παροχή συμβουλών επενδύσεων, η δημοσιοποίηση εταιριών, οι εκδόσεις μετοχικών και ομολογιακών δανείων, υπηρεσίες αναδόχου εκδόσεως δανείων (underwriting), οι ιδιωτικές τοποθετήσεις (private placements), κ.α.

1: Ο θεσμός αυτός στην Ελλάδα προβλέπεται και ρυθμίζεται αναλυτικά, αλλά ελάχιστα αναπτύχθηκε ως τραπεζική εργασία, δηλαδή για τη διαχείριση κινητής και ακίνητης περιουσίας (χρήματα, χρεόγραφα, ακίνητα, κ.λ.π.) στην Ελλάδα από την τράπεζα για λογαριασμό τρίτων ή για τη δημιουργία και διαχείριση Trust Funds (καταπιστεύματα)

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Είναι προφανές, πως η αντιμετώπιση και εκμετάλλευση του φαινομένου των υπεράκτιων εταιριών που επέλεξαν οι εκάστοτε αρμόδιες Κυπριακές αρχές ήταν και παραμένει εντελώς διαφορετική από αυτή των αντίστοιχων ελληνικών. Προσαρμόζοντας τη νομοθεσία τους στις απαιτήσεις της διεθνούς οικονομίας κατάφεραν να εκμεταλλευτούν την δράση των εξωχώριων επιχειρήσεων και να δώσουν σημαντική ώθηση στην οικονομική κατάσταση της Κύπρου. Θυσιάζοντας τα φορολογικά οφέλη που θα αποκόμιζαν από την εγκατάσταση αλλοδαπών εταιριών υπό άλλο καθεστώς, πέτυχαν μεγάλη συσσώρευση κεφαλαίων που βοήθησαν σημαντικά στην οικονομική πρόοδο. Είναι γεγονός ότι οι παγκόσμια οικονομική ύφεση πολύ λίγο επηρέασε χώρες που χαρακτηρίζονται ως φορολογικοί παράδεισοι και αποτελούν τόπο εργασιών εξωχώριων εταιριών.

Ωστόσο όλα τα παραπάνω αποτελούν ευνοϊκούς παράγοντες για την ανάπτυξη και προώθηση του παγκόσμιου οργανωμένου οικονομικού εγκλήματος. Οι κατηγορίες ότι στην Κύπρο έχουν πραγματοποιηθεί πολλές ενέργειες ξεπλύματος βρώμικου χρήματος, θεωρούνται πλέον ευαπόδεικτες.

Η καταπολέμηση του φαινομένου επαφίεται στις αποφάσεις και τις προσπάθειες των αρμοδίων οικονομικών, ελεγκτικών οργάνων της Κύπρου, η δράση των οποίων πρέπει να συνάδει με τους κανονισμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ιδιαίτερα μετά την είσοδό της στην ευρωπαϊκή κοινότητα). Νέα ελεγκτικά ευρωπαϊκά όργανα θα είναι πλέον υπεύθυνα για την τήρηση των διεθνών οικονομικών νόμων, στους οποίους οι Κυπριακές Αρχές έδωσαν υπόσχεση ότι θα συμμορφωθούν. Θα είναι δύσκολο πλέον να εμφανιστούν ξανά φαινόμενα ξεπλύματος μαύρου χρήματος (κυρίως προερχόμενο από τη ρωσική μαφία) και άλλων παρόμοιων παράνομων οικονομικών ενεργειών. Βέβαια, τέτοιες ενέργειες θα οδηγούσαν ενδεχομένως σε οικονομική ύφεση, όμως αυτό είναι το απαραίτητο τίμημα για τη διαφύλαξη της έννομης τάξης και της διεθνούς οικονομικής ισορροπίας.

¹ Βλ. Εφημερίδα «ΤΟ ΚΕΡΔΟΣ», φ. της 19 Νοεμβρίου 1995, όπου δημοσιεύθηκε και ο παρακάτω πίνακας.

ΟΙ ΥΠΕΡΑΚΤΙΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΣΤΗ ΚΥΠΡΟ				
ΚΥΡΙΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	Αριθ.	ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ		
		Υ.Ε.	ΞΕΝΟΙ	ΚΥΠΡΙΟΙ
Εμπορικές	657	1756	500	2256
Ναυτιλιακές	95	443	704	1147
Επαγγελματικές	167	583	309	892
Δημοσιογραφικές	56	342	74	416
Διοικητικές	54	196	110	306
Τραπεζικές	24	152	214	366
Ασφαλιστικές	23	49	63	112
Χρηματοδιαχειριστικές	20	40	16	56
ΣΥΝΟΛΟ	1096	3561	1990	5551

Πηγή: εφημερίδα «ΤΟ ΚΕΡΔΟΣ»

ΕΠΙΛΟΓΟΣ¹

Είναι γεγονός πως αν κάτι χαρακτηρίζει περισσότερο από οτιδήποτε άλλο την εποχή μας αυτό είναι το φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης. Χαρακτηριστικό αυτής της τάσης στον τομέα της οικονομίας είναι το νεοεμφανισθέν (σχετικά) φαινόμενο των υπεράκτιων εταιριών. Επινόηση αγγλοσαξονική και κυρίως αγγλική που για τον λόγο αυτό πολλές τέτοιες δικαιοδοσίες είναι παλιές Βρετανικές αποικίες. Επινόηθηκαν για να αντιμετωπισθούν οι πολιτικοί κίνδυνοι κατά τη διάρκεια του Β Παγκοσμίου Πολέμου, αλλά γνώρισαν εκρηκτική ανάπτυξη παράλληλα με τη δημιουργία πολυεθνικών επιχειρήσεων².

Σήμερα πλέον το νομικό μάρφωμα της υπεράκτιας εταιρίας αποτελεί την απάντηση ορισμένων έννομων τάξεων στην ενεργό ζήτηση που εκδηλώνεται διεθνώς:

α) Για μεγαλύτερη εμπιστευτικότητα, μυστικότητα και ανωνυμία κατά την διεξαγωγή των διεθνών συναλλαγών

β) Για ταχύτητα και ευκαμψία ή ευλυγισία στην διοίκηση των νομικών προσώπων και τη ρύθμιση των νομικών σχέσεων των εταιριών

γ) Για ελάφρυνση των φορολογικών βαρών

Το φαινόμενο των υπεράκτιων εταιριών έχει, πλέον, πάρει εκρηκτικές διαστάσεις. Υπολογίζεται ότι την τελευταία δεκαετία έχουν συσταθεί παγκοσμίως 1 εκατομμύριο υπεράκτιες εταιρίες. Τέτοιες εταιρίες κατέχουν στοιχεία ενεργητικού υπερβαίνοντα κατ' αξία το 3% του παγκόσμιου πλούτου και υπολογίζεται ότι περισσότερο από 50% των κεφαλαίων που διακινούνται παγκοσμίως διακινούνται διαμέσου τέτοιων εταιριών. Γίνεται έτσι εμφανές πως οι εταιρίες αυτές αποτελούν παράγοντα της διαδικασίας παγκοσμιοποίησης που βρίσκεται σε εξέλιξη.

1: Την 10 Μαΐου 2001 ο Σύνδεσμος Ελλήνων Εμπορικολόγων οργάνωσε επιστημονική συνάντηση με θέμα : « Υπεράκτιες (offshore) Εταιρίες» στην αίθουσα του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών. Τη συζήτηση προλόγισε και διηύθυνε ο Φοίβος Χ. Χριστοδούλου, από τα λεγόμενα του οποίου αντλήθηκαν αρκετά στοιχεία

2: Ο όρος «εξωχώριες τραπεζικές εργασίες» (offshore banking) χρησιμοποιήθηκε αρχικά σε σχέση με τις δραστηριότητες τραπεζών που δημιουργήθηκαν στην Καραϊβική, δηλαδή έξω από τις ακτές των Ηνωμένων Πολιτειών (off-the-shores of the United States) και ετυμολογικά σημαίνει τις τράπεζες που λειτουργούν «έξω από το έδαφος» ή «πέρα από τις ακτές» των κρατών που βρίσκονται οι έδρες των μητρικών τους τραπεζών. Ο όρος όμως εφαρμόστηκε γενικά και χαρακτηρίζει σήμερα όλες τις τραπεζικές επιχειρήσεις που ιδρύονται και λειτουργούν στους φορολογικούς παραδείσους, όπου έχουν εγκατασταθεί όλες σχεδόν οι γνωστές τράπεζες ακολουθώντας τους πελάτες τους ήδη από τα τέλη της δεκαετίας του 1960. Υπενθυμίζεται ότι την ίδια περίοδο εγκαταστάθηκαν και στη χώρα μας τα υποκαταστήματα των ξένων τραπεζών.

Αλλά η ευρεία χρησιμοποίηση των υπεράκτιων εταιριών προκαλεί ήδη έντονες αντιδράσεις και μάλιστα από την πλευρά των οικονομικώς προηγμένων και ισχυρών χωρών. Η αιτία είναι ότι από την δράση των υπεράκτιων εταιριών επηρεάζεται δυσμενώς η ομαλή λειτουργία της παγκόσμιας οικονομίας. Τρία είναι τα πεδία που εκδηλώνεται ο αρνητικός αυτός επηρεασμός:

α) Πρώτον, επηρεάζεται η σταθερότητα του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος. Θεωρείται, ειδικότερα, ότι οι υπεράκτιες εταιρίες εντείνουν την αδιαφάνεια των αγορών και συνεπώς την επιτάχυνση και μεταφορών των κρίσεων που εκδηλώνονται στις αναπτυσσόμενες κυρίως αγορές, τις οποίες καθιστούν πιο ευάλωτες και εύθραυστες

β) Δεύτερον, η υπεράκτια εταιρία, ως μόρφωμα, προσφέρει κατ' αρχήν και υπό προϋποθέσεις και μόνο μπορεί να χρησιμοποιείται ως κρίκος στη διαδικασία για ξέπλυμα χρήματος.

γ) Τρίτον, διαβρώνεται διαμέσου των εξωχώριων εταιριών η οικονομική βάση των οικονομικώς ανεπτυγμένων χωρών³.

Η αλήθεια είναι ότι οι μεγάλες χώρες ανησυχούν γιατί χάνουν φορολογικά έσοδα και γι' αυτό αντιδρούν οι αντιδράσεις παίρνουν την μορφή ανακοινώσεων από διεθνή κυρίως σώματα ή οργανισμούς, οι οποίες μάλιστα περιέχουν και απειλές για την αμυντική λήψη αντιμέτρων, όπως π.χ. της ακύρωσης συμβάσεων αποφυγής διπλής φορολογίας.

Ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Αναπτύξεως (Ο.Ο.Σ.Α), η ομάδα των οκτώ ισχυρότερων οικονομικών χωρών, (G8) (μέσω του Forum Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας), αλλά και η Ευρωπαϊκή Ένωση πρωτοστατούν στις αντιδράσεις.

Το νόημα, όμως, όλων αυτών των αντιδράσεων είναι ότι ζητείται περισσότερη ρύθμιση, δηλαδή περισσότερη εποπτεία, διαφάνεια και συνεργασία μεταξύ των αρμόδιων αρχών. Κάτι που είναι αυτονόητο, καθότι οι υπεράκτιες εταιρίες αποτελούν διαφυγή προς την ελευθερία. Κάτι όμως το οποίο δεν σημαίνει ότι όλα επιτρέπονται, γιατί εν τέλει υπάρχουν πρακτικές βλαπτικές για τις διεθνής συναλλαγές για την διεθνή οικονομική σταθερότητα.

Για να αποφευχθούν όμως τέτοιες πρακτικές δεν απαιτείται η θέσπιση νομικών απαγορεύσεων, αλλά και ο συντονισμός όλων των διεθνών ελεγκτικών ομάδων. Προς αυτή την κατεύθυνση γίνεται προσφυγή σε «Κανόνες Δεοντολογίας», δηλαδή κανόνες του λεγόμενου «μαλακού δικαίου», δηλαδή κανόνες μη ευθέως εξαναγκαστούς με νομικά μέσα⁴.

3: Η διάβρωση επιτυγχάνεται συνήθως με ένα εύστοχο φορολογικό σχεδιασμό (tax planning). Ο σχεδιασμός συνίσταται στο συνδυασμό της ισχύουσας στη χώρα ιδρύσεως ευνοϊκής φορολογικής μεταχείρισης με τις προβλέψεις ενός πλέγματος διμερών συμβάσεων για την αποφυγή διπλή φορολογίας που έχει υπογράψει η χώρα ιδρύσεως.

4: Όπως είναι π.χ. ο Κώδικας Δεοντολογίας για τη φορολογία των επιχειρήσεων που υιοθέτησε το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης τη 1^η Δεκεμβρίου 1997. Σε τέτοιους κανόνες αναγκάστηκε να συμμορφωθεί και η Κύπρος προκειμένου να επιτύχει την είσοδο της στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Κατά το τέλος του έτους 2000 ο Ο.Ο.Σ.Α. συνέταξε μία απογραφή των υπερπόντιων χρηματοοικονομικών κέντρων τα οποία κατέταξαν με βάση τα ακόλουθα κριτήρια:

- Την καλύτερη ή χειρότερη εποπτεία
- Το επιδεικνυόμενο πνεύμα διεθνούς συνεργασίας
- Τη μη κατάχρηση του εμπορικού απορρήτου
- Την έμπρακτη αποδοκιμασία βλαπτικών πρακτικών.

Αν τα κριτήρια αυτά γίνουν αποδεκτά, τότε ο υγιής φορολογικός ανταγωνισμός, δηλαδή ο ανταγωνισμός μέσω της προσφοράς κινήτρων χαμηλότερης φορολογίας δεν έχει τίποτα το μεμπτό, αλλά αντίθετα αποτελεί παράγοντα οικονομικής ανάπτυξεως και προωθήσεως..

Στην περίπτωση αυτή, δηλαδή, η διασφάλιση χαμηλότερης φορολογικής επιβάρυνσης, όχι μόνο δεν είναι επιζήμια για το οικονομικό σύστημα, αλλά αντιθέτως αποδεικνύεται ευεργετική για το κοινωνικό σύνολο, καθότι περιορίζει και καθιστά αλυσιτελή τη δυνατότητα των κυβερνήσεων να απομυζούν τους φορολογούμενους, οι οποίες αναγκάζονται να περιστέλλουν τις κρατικές σπατάλες. Κατ' αυτό τον τρόπο, προάγεται, υπό μία έννοια, και το αίτημα της φορολογικής δικαιοσύνης προς την οποία πρέπει, κατά Σύνταγμα, να είναι προσαρμοσμένο το οικονομικό σύστημα.

Οποιαδήποτε ρύθμιση, πρέπει λοιπόν, να σέβεται, να προάγει και να μην καταπνίγει το διεθνή φορολογικό ανταγωνισμό. Οι φορολογούμενοι (ως άνθρωποι και πολίτες έχουν το δικαίωμα σεβασμού της προοπτικότητας της ιδιωτικής ζωής) πρέπει να μπορούν να απολαμβάνουν εμπιστευτικότητα και προστασία στις οικονομικές συναλλαγές τους, εκτός βεβαίως αν κατέχουν δημόσιο αξίωμα ή ενέχονται σε αξιόποινες πράξεις. Υπό αυτή την έννοια η αξίωση για χωρίς περιορισμούς πρόσβαση σε όλες τις οικονομικές πληροφορίες που αφορούν τον φορολογούμενο διεθνώς καταλήγουν να είναι απολυταρχικοί και αντίθετα προς την προσωπική ελευθερία την οποία προστατεύει και εγγυάται το Σύνταγμα και η οποία δεν νοείται βεβαίως ως ελευθερία υπό επίβλεψη.

Τελικά, το όλο πρόβλημα είναι ένα ζήτημα ορίων. Δηλαδή, μέχρι ποιο σημείο επιτρέπεται η ελεύθερη δράση των υπεράκτιων εταιριών και από που ξεκινά η στενή παρακολούθηση και περιορισμός αυτών των εταιριών. Αλλά και ζήτημα πρακτικών δυνατοτήτων, καθότι φαντάζει ιδιαίτερα δύσκολη η συνεργασία όλων των αρμόδιων ελεγκτικών οργάνων διεθνώς και η δημιουργία ενός ενιαίου νομοθετικού πλαισίου, καθώς και ο έλεγχος τόσων πολλών και ποικιλόμορφων υπεράκτιων εταιριών. Η αντίληψη πάντως που υποβόσκει σε πολλές από τις πιο πρόσφατες επικρίσεις διεθνών σωμάτων, ότι, δηλαδή, οι υπεράκτιες εταιρίες πρέπει να θεωρούνται γενικώς και κατ' αρχήν ως ύποπτες για παράνομη ή και εγκληματική δραστηριότητα (μόνο και μόνο επειδή εξασφαλίζουν εμπιστευτικότητα και επωφελούνται της δυνατότητας για χαμηλότερη φορολογία) πρέπει να θεωρείται γενικευμένη και κατά το μεγαλύτερο μέρος της λανθασμένη και αυθαίρετη. Θα ήταν λάθος μία ισοπεδωτικά αρνητική στάση εναντίον των χωρών χαμηλής φορολογίας αδιακρίτως και όχι μόνο εναντίον αυτών που υποθάλπουν παράνομες και εγκληματικές δραστηριότητες. Δεν πρέπει, εν τέλει, να ξεχνούμε πως η ύπαρξη υπεράκτιων εταιριών είναι καθαρή επινόηση των οικονομικά αναπτυγμένων χωρών(αυτών, δηλαδή που πλέον κατηγορούν το θεσμό και σχεδόν προτείνουν την κατάργηση του) με σκοπό την περαιτέρω προώθηση των οικονομιών τους και κατ' επέκταση της ευημερίας των κοινωνιών τους. Είναι λοιπόν εμφανές, πως με τις απαραίτητες αλλαγές, η λειτουργία των υπεράκτιων εταιριών μπορεί να αποτελέσει σημαντικό βήμα προς την οικονομική ελευθερία και ευημερία κάθε χώρας, χωρίς να θέτονται οποιουδήποτε είδους περιορισμοί!

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Δούβλης Α. Βασιλείου, «Η ελληνική νομοθεσία για τις εξωχώριες (off-shore) επιχειρήσεις», ανάπτυπο από την Επιθεώρηση Τραπεζικού, Αξιογραφικού και Χρηματοηθηριακού Δικαίου, 1996.
- Τραγάκης Εμμ. Γεώργιος, «Οργανωμένο έγκλημα και ξέπλυμα βρώμικου χρήματος (Money laundering)», Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 1996.
- Παμπούκης Π. Χαράλαμπος, «Οι υπεράκτιες (off-shore) εταιρίες στο ιδιωτικό διθνές δίκαιο, ανάπτυπο από το ΔΕΕ (Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιριών), τεύχος 10, Αθήνα 2001.
- Χριστοδούλου Χ. Φοίβος, «Προλεγόμενα στην προβληματική των υπεράκτιων εταιριών», ανάπτυπο από το ΔΕΕ, τεύχος 6, Αθήνα 2001.
- Λίτσης Μωησής, «Παράδοση και τεχνολογία στην υπηρεσία του εγκλήματος», άρθρο από την εφημερίδα «Ελευθεροτυπία», ειδικό αφιέρωμα με τίτλο «Χρήμα», Αθήνα 2001.
- Λίτσης Μωησής, «Πλυντήρια και φορολογικοί παράδεισοι», άρθρο από την εφημερίδα «Ελευθεροτυπία», ειδικό αφιέρωμα με τίτλο «Χρήμα», Αθήνα, 2001.
- Κρίσπης, Ιδ.δ.δ. , ειδικό μέρος, τεύχος πρώτο, Πανεπιστημικαί Παραδόσεις, 1967-1968.
- Περιοδικό Forum, Νοέμβριος 1995.
- Εφημερίδα «Το Κέρδος», 19 Νοεμβρίου 1995.